

Φουρνιώτικα Νέα

ΑΘΗΝΑ • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2023 • Αριθ. φύλλου 121 • Γραφεία: ☒ Ιπποκράτους 164B, 114 71 Αθήνα ☎ 210 6431251
e-mail: ikanitakis@gmail.com • Ιστοσελίδα: www.sfff.gr

Ο θαυμαστός κόσμος του χαρουπιού

Εισαγωγή

Η χαρουπιά από την αρχαιότητα ήδη καλλιεργείται στη Μεσόγειο, συνήθως σε περιοχές με ήπιο και ξηρό κλίμα και φτωχό υπέδαφος. Η αξία της αναγνωρίστηκε από τους Έλληνες, οι οποίοι έφεραν την καλλιέργειά της από τη Μέση Ανατολή (Συρία, Παλαιστίνη). Σύμφωνα με τον Θεόφραστο, στην εποχή του το δέντρο φυόταν στη Συρία, στην Ιωνία, όπου ονομαζόταν «κερωνία», στην Κνίδο και στη Ρόδο. Σύμφωνα με κάποιους ερευνητές η εξημέρωση του δέντρου έγινε τα ρωμαϊκά χρόνια. Στη Ρώμη πρέπει να έφτασε μέσω της Ελλάδας, όπως προκύπτει από τη λατινική ονομασία *Siliqua graeca* (ελληνικός λοβός). Στην Κρήτη έχουν βρεθεί κάρβουνα χαρουπιάς σε στρώματα Υστερομινωικής Εποχής.

Η επιστημονική του ονομασία *Ceratonia siliqua* L.Taub (Εικόνα 1) προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «κέρας» και τη λατινική «*siliqua*» (λοβός), που παραπέμπει

Γράφει η Κορίννα Μηλιαράκη

Πρόεδρος Δ.Σ. Πολιτιστικής Εταιρείας Πανόρμου «ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ» και τον φορέα «ΤΟ ΧΑΡΟΥΠΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ».

καλείται και ακριδόδεντρο. Το «κεράτιον» αναφέρεται αρκετές φορές στην Καινή Διαθήκη και ειδικότερα στην παραβολή του Ασώτου. Επίσης, από τη λέξη κεράτιον προέρχεται και η λέξη «καράτι», η οποία χρησιμοποιείται στην κοσμηματοποιία. Οι σπόροι της χαρουπιάς εμφανίζουν ένα σταθερό βάρος μεταξύ 189 mg και 205 mg, και γι' αυτό τον λόγο ορίστηκε ως η πιο μικρή μονάδα μέτρησης για χρυσό και πολύτιμους λίθους (το σημερινό «καράτι» έχει επίσημα καθοριστεί στα 200 mg).

Οι Άραβες, στους οποίους πιθανότατα οφείλεται η προ-

Εικόνα 1. Καρποί, σπόροι και δένδρο χαρουπιάς (*Ceratonia siliqua*).

στο κερατόμορφο σχήμα του καρπού. Ο Διοσκουρίδης ο Αναζαρβεύς, γιατρός, φαρμακολόγος και βοτανολόγος (1ος αι. μ.Χ.) ονόμασε τον καρπό (λοβό και σπόρια) κεράτιον και την χαρουπιά κερατάα. Από τον Θεόφραστο μαθαίνουμε ότι οι Ίωνες του 4ου και 3ου π.Χ. αι. την αποκαλούσαν κερωνία. Το χαρούπι είναι γνωστό και ως «ψωμί του Αγίου Ιωάννου», γιατί κατά μία ερμηνεία το άγριο μέλι που έτρωγε ο Ιωάννης ο Βαπτιστής στην έρημο ήταν σιρόπι που έβγαίνει από τα χαρούπια, ενώ οι ακριδες ήταν στην πραγματικότητα χαρούπια. Γι' αυτό η χαρουπιά απο-

σεκτική επιλογή των ποικιλιών της χαρουπιάς, τη διέδωσαν κατά μήκος των παραλίων της Βόρειας Αφρικής, στην Ισπανία και στην Πορτογαλία. Η συμβολή τους στην εξάπλωση της χαρουπιάς φαίνεται και από την επικράτηση της λέξης *kharrub* σε όλη την Ευρώπη, αλλά και στην Ελλάδα, όπου συναντάται αυτοφυής σε πολλές νησιώτικες περιοχές και κυρίως στην Κρήτη. Όσον αφορά στη μαγειρική χρήση του χαρουπιού στην αρχαιότητα, ενώ πιθανό-

☞ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στην 5η σελ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΕΠΟΜΕΝΟΥ ΤΡΙΜΗΝΟΥ

☛ **ΚΥΡΙΑΚΗ, 11 Ιουνίου 2023, ώρα 10.00 π.μ. - Επίσκεψη με ξενάγηση στον Αρχαιολογικό χώρο και στο Μουσείο της Βραυρώνας. Η μετάβαση θα γίνει με τα ιδιωτικά μας αυτοκίνητα.**

Στη συνέχεια θα γευματίσουμε, όσοι το επιθυμούν δίπλα στη θάλασσα, σε εξωτερικό χώρο.

Το Ιερό της Βραυρωνίας Αρτέμιδος είναι από τα αρχαιότερα και πιο σεβάσματα ιερά της Αιτικής. Σημαντικός συνοικισμός ιδρύεται στο μυκό του κόλπου της Βραυρώνας κατά τη Νεολιθική εποχή που ακμάζει κατά την Μεσοελλαδική έως και την πρώιμη Μυκηναική περίοδο (2000-1600 π.Χ.). Αργότερα, στους πρώιμους αρχαίους και κλασικούς χρόνους, δημιουργείται εδώ ο μικρός δήμος των Φιλαϊδών. Η Βραυρωνία Αρτεμις λατρευόταν ως θεά της βλάστησης και του κυνηγιού, αλλά και ως προστάτρια του τοκετού και των νεογνών. Η Ιφιγένεια ως ιέρεια της Αρτέμιδος πεθαίνει και θάβεται στη Βραυρώνα όπου τιμάται επίσης ως θεά του τοκετού. Το ιερό της Αρτέμιδος είχε τον χαρακτήρα αγροτικού ιερού και έγινε ονομαστό για τη γιορτή των Βραυρωνίων, που τελούνταν κάθε τέσσερα χρόνια. Η συστηματική ανασκαφική έρευνα του ιερού άρχισε το 1948 από τον Ιωάννη Παπαδημητρίου.

Τα σημαντικότερα μνημεία του αρχαιολογικού χώρου είναι:

- Η μεγάλη δωρική στοά σε σχήμα Π. Η στοά αναστηλώθηκε μεταξύ των ετών 1950-1960 από τον καθηγητή Χ. Μπούρα.
- Ο ναός της Αρτέμιδος. Δωρικός πρόστυλος ναός με τρίκλιπο σπικό και βαθύ άδυτο, οικοδομήθηκε στη θέση ενός παλαιότερου αρχαϊκού ναού. Χρονολογείται στο πρώτο μισό του 5ου αιώνα π.Χ.
- Ο ναός ή το ηρώο της Ιφιγένειας.
- Η λίθινη γέφυρα του ποταμού Ερασίνου.

☛ **Αναμένουμε απάντηση σε αίτηση για επίσκεψη με ξενάγηση στο Προεδρικό Μέγαρο.** Όταν μας ορίσουν ημερομηνία θα ενημερωθείτε μέσω της ιστοσελίδας μας και μέσω προσωπικών επαφών.

Περισσότερες πληροφορίες και έγκαιρες δηλώσεις συμμετοχής στην Πρόεδρο του Συλλόγου Φ.Φ.Φ. κα Ρένα Κανιτάκη, τηλ. 6944223906, στην ταμία κα Μαρία Ντούζου, τηλ. 6971899224 ή σε οποιοδήποτε άλλο μέλος του Δ.Σ.

Εδώ Φουρνή...

**ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ
ΓΙΟΡΤΗ ΣΤΗ ΦΟΥΡΝΗ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟ
«Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ»**

Μετά από τρία χρόνια καραντίνας λόγω του κορονοϊού, επανερχόμενοι στους κανονικούς ρυθμούς ζωής, έστω και με περιορισμούς, ο Πολιτιστικός Σύλλογος της Φουρνής «Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ» διοργάνωσε πολιτιστικές εκδηλώσεις για το δεκαήμερο των εορταστικών ημερών των Χριστουγέννων και του νέου έτους, σύμφωνα με τα πατροπαράδοτα έθιμα. Κύρια εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε ανήμερα της Πρωτοχρονιάς ήταν το καλωσόρι-

Γράφει ο
ΝΙΚΟΣ
ΦΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗΣ
Γεωπόνος

τις ευχές του ιερέα του χωριού μας π. Ιωάννη Ριερά.

Σε σύντομο χαιρετισμό ο πρόεδρος του Πολιτιστικού Συλλόγου καλωσόρισε τους παρευρισκόμενους και ευχήθηκε ο καινούργιος χρόνος να φέρει σε όλους ευτυχία και χαρά. Η εκδήλωση συνεχίστηκε με το ψάλλισμο των πρωτοχρονιάτικων καλάντων από χορωδία χωριανών, με τη συνοδεία της λύρας του Μανώλη Μπουραντά.

σμα του νέου έτους με τον Αη Βασίλη και το κόψιμο της Βασιλόπιτας. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στο χώρο του δημοτικού σχολείου. Η αίθουσα του σχολείου είχε ετοιμαστεί και στολιστεί με τον εορταστικό διάκοσμο των ημερών. Την καθιερωμένη ώρα η αίθουσα του σχολείου γέμισε από κόσμο, στην πλειοψηφία παιδιά, με τη χαρά ζωγραφισμένη στα πρόσωπά τους, περιμένοντας τον Αη Βασίλη. Με την άφιξη του Αη Βασιλή, ντυμένου με την παραδοσιακή στολή, κουβαλώντας στην πλάτη του τον σάκο με τα δώρα, σκορπίζοντας στα παιδιά σοκολάτες, καραμέλες, μπαλόνια και άλλα καλούδια, ξέσπασαν χειροκροτήματα από τα παιδιά. Στη συνέχεια κόπηκε η βασιλόπιτα με

Στη συνέχεια τιμήθηκε για την προσφορά της στο Σύλλογο, η χωριανή μας κ. Γαλάτεια Χατζηγιάννη συνταξιούχος εκπαιδευτικός. Ο πρόεδρος του Συλλόγου της προσέφερε μια ανθοδέσμη και μια τιμη-

☞ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στην 8η σελ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΕΣ ΕΥΧΕΣ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Φουρνιωτών και Φίλων της Φουρνής Κρήτης ΕΥΧΕΤΑΙ, στους Φουρνιώτες και στους Φίλους τους, ΕΙΡΗΝΙΚΟ ΠΑΣΧΑ, ΓΕΜΑΤΟ, ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ

Κοινωνική ζωή και κίνηση

ΠΕΝΘΗ

• Η Κυριακή Τυράκη, φαρμακοποιός, σύζυγος του Μιχάλη Τυράκη, απεβίωσε στις 17-09-2022. Η ταφή έγινε στο κοιμητήριο της Φουρνής στις 19-09-2022.

• Η Δήμητρα Γωνιωτάκη απεβίωσε και κηδεύτηκε στη Φουρνή όπου διέμενε.

• Ο Στέλιος Γωνιωτάκης, πρώην Πρόεδρος Εφετών, απεβίωσε στο Ηράκλειο. Η εξόδιο ακολουθία τελέστηκε στον Ι. Ν. Αγίας Τριάδας Φουρνής και η ταφή του έγινε στο κοιμητήριο Φουρνής.

• Απεβίωσε και κηδεύτηκε στη Φουρνή όπου διέμενε ο Γεώργιος Χειράκης.

• Ο Γεώργιος Καφετζάκης, πρώην Πρόεδρος του Συλλόγου μας και συνταξιούχος Διευθυντής της Διεύθυνσης Συνεταιρισμών της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδας, απεβίωσε στο Ηράκλειο. Η εξόδιο ακολουθία τελέστηκε στον Ι. Ν. Αγίας Τριάδας Φουρνής και η ταφή του έγινε στο κοιμητήριο Φουρνής.

Καλό Παράδεισο να έχουν !

Τα θερμά μας συλλυπητήρια στις οικογένειές τους.

ΦΟΥΡΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ

Ενημερωτικό Δελτίο
Συλλόγου Φουρνιωτών
και Φίλων της Φουρνής Κρήτης
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
Ο Σύλλογος Φουρνιωτών
και Φίλων της Φουρνής Κρήτης
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Η Πρόεδρος του Συλλόγου
ΡΕΝΑ ΚΑΝΙΤΑΚΗ -
ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
Ιπποκράτους 164β - 114 71 Αθήνα
Αριθ. φύλλου 121
Εκδίδεται στην Αθήνα
από Συντακτική Επιτροπή

Για επιστολές, εμβάσματα, πληροφορίες
κα Κανιτάκη-Γιαννοπούλου Ρένα
Ιπποκράτους 164B Αθήνα
Τηλ. 210-6431251
e-mail : ikanitakis@gmail.com
ISSN: 1109 - 3668

Για συνδρομές: Εθνική Τράπεζα
της Ελλάδος
IBAN: GR230110695000069570713029
στα ονόματα: Ντούζου Μαρία,
Γιαννοπούλου Ειρήνη

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ:

Πρόεδρος: Ρένα Κανιτάκη-Γιαννοπούλου
Αντιπρόεδρος: Κων/νος Δεμέτζος
Γεν. Γραμμ.: Εμμανουήλ Βελονάκης
Ταμίας: Μαρία Τουτουδάκη-Ντούζου
Μέλος: Γεωργία Κανιτάκη-Παπουτσάκη
Αναπληρωματικά μέλη:
Δημήτρης Χατζηδάκης
Βαρβάρα Φαλκώκη-Ανδριανάκη
Αντώνης Κωστόπουλος-Κανιτάκης

Παραγωγή - εκτύπωση:
Τυπογραφείο Κων/νου Νικίτα Καράλη
Παφνασού 2 Αθήνα. Τηλ.: 210 5233965

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική, η κατά παράφραση η διασκευή απόδοση του περιεχομένου της Εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟ ΚΑΦΕΤΖΑΚΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ ΦΟΥΡΝΙΩΤΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΩΝ ΤΗΣ ΦΟΥΡΝΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Στην εξόδιο ακολουθία του π. Προέδρου του Συλλόγου μας Γιώργου Καφετζάκη το ΔΣ του Συλλόγου εκπροσωπήθηκε από το μέλος της, την κα Βαρβάρα Φαλκώκη-Ανδριανάκη.

Η Πρόεδρος και τα μέλη του ΔΣ κατέθεσαν εκ μέρους όλων των μελών του Συλλόγου στεφάνι στη σορό του, και εκείνοι που δεν μπόρεσαν να παραβρεθούν εκφράζουν τη βαθιά τους θλίψη και είναι παρόντες με τη σκέψη τους στην εξόδιο ακολουθία και την ταφή του στην Φουρνή μας.

Η Πρόεδρος του Συλλόγου απέστειλε τον παρακάτω επικήδειο χαιρετισμό, ο οποίος αναγνώστηκε από το μέλος του Δ.Σ. κα Βαρβάρα Φαλκώκη-Ανδριανάκη:

«Αγαπημένε μας συγχωριανέ Γιώργο,

Στην είδηση του στερνού σου ταξιδιού συγκλονιστήκαμε και λυπηθήκαμε βαθιά.

Αγαπημένε μας Γιώργο, στη ζωή σου ξεχώρισες για την προσφορά σου στην κοινωνία, για την προσφορά σου στην οικογένειά σου, για την οξυδερκεία σου και την ζωντάνια σου, για την αισιοδοξία σου και τη δημιουργικότητά σου, το ήθος σου, ήσουν Κύριος με όλη τη σημασία της λέξεως.

Ξεκίνησες από την γενέτειρά σου, το χωριό μας τη Φουρνή, όπου τέλειωσες την πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και κατόπιν συνέχισες τις ανώτατες σπουδές σου στην Αθήνα όπου πήρες το πτυχίο της Ανωτάτης Εμπορικής.

Στη συνέχεια υπηρετήσες στην Αγροτική Τράπεζα και επάξια ανέβηκες όλες τις κλίμακες της ιεραρχίας μέχρι την ανώτατη θέση του Διευθυντή της Διεύθυνσης Συνεταιρισμών, θέση πανελληνίας εμβέλειας. Είναι βέβαιο πως η σταδιοδρομία σου αυτή δεν θα είχε φθάσει σ' αυτό το επίπεδο αν ο ίδιος δεν ήσουν μια ξεχωριστή και πολύπλευρη προσωπικότητα, με ικανότητα, τιμιότητα και δυναμισμό.

Με την αγαπημένη σου σύζυγο Φιφή, δημιουργήσατε μια οικογένεια άριστη, και αποκτήσατε δυο υπέροχα παιδιά, την Τόνια και τον Αλέξανδρο. Μαζί τα αναθρέψατε με πολλή αγάπη, και με χρηστές αρχές και τα παραδώσατε επιστήμονες και χρήσιμα μέλη στη κοινωνία, την Τόνια ιστορικό, εκπαιδευτικό και συγγραφέα και τον Αλέξανδρο γιατρό αγγειοχειρουργό, διευθυντή του ΕΣΥ. Ευτύχησες να απολαύσεις αγάπη και να καμαρώσεις τα τέσσερα εγγόνια που σου χάρισαν τα παιδιά σου.

Υπεραγαπούσες το χωριό μας και πάντα έκανες ό,τι σου περνούσε από το χέρι για να εξυπηρετήσεις και να συμβουλευτείς όποιον είχε την ανάγκη σου. Όποτε μπορούσες, και απαρέγκλιτα κάθε καλοκαίρι, ερχόσουν στη Φουρνή για να αναγεννηθείς στα πάτρια εδάφη. Άλλωστε, τα τελευταία δώδεκα χρόνια της ζωής σου, εγκατέλειψες την Αθήνα και εγκαταστάθηκες πάλι στη γενέτειρά γη και ήσουν ενθουσιασμένος γι' αυτή την επιλογή σου. Συμμετείχες στη ζωή της Φουρνής και διετέλεσες και Επίτροπος στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας.

Η αγάπη αυτή προς το χωριό σου σε ώθησε να συμμετέχεις ενεργά στον Σύλλογο Φουρνιωτών και Φίλων της Φουρνής Κρήτης τον οποίο εκπροσωπώ. Διετέλεσες κατά σειρά Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. του Συλλόγου μας. Κατά την μακρά και επιτυχημένη θητεία σου σαν Πρόεδρος, για δυο περιόδους, την πρώτη περίοδο για μια θητεία, και την δεύτερη περίοδο για δυο θητείες, και στη συνέχεια ως Αντιπρόεδρος για τρεις συνεχείς θητείες δηλ. συνολικά 12 χρόνια, αφιέρωσες ατελείωτες ώρες για τις δραστηριότητες και την προβολή του αγαπημένου μας Συλλόγου.

Με την τόλμη και την πρωτοπορία που σε διέκρινε και με τις γνώσεις που είχες από την εργασία σου στην Αγροτική Τράπεζα, στην θητεία σου ως Πρόεδρος ξεκίνησες την ίδρυση μιας Εταιρείας Λαϊκής Συμμετοχής για την αξιοποίηση της Φουρνής, προσπάθεια που τελικά δεν ευοδώθηκε για λόγους ανεξάρτητους της θέλησής σου.

Είχα την τύχη να συνεργαστούμε στο ΔΣ του Συλλόγου μας κατά τα έτη 2004 έως και 2010, για 6 χρόνια, εγώ από την θέση του Προέδρου και εσύ από την θέση του Αντιπροέδρου. Σε ευχαριστώ από την καρδιά μου για την αγαστή συνεργασία μας, για την εμπειρία που μου μετέδωσες, για την στήριξή σου, για τις συμβουλές σου, για όσα έμαθα από εσένα.

Σε αναγνώριση αυτής της πολύπλευρης προσφοράς σου, τον Αύγουστο του 2015, με αφορμή την συμπλήρωση 40 ετών από την ίδρυση του Συλλόγου μας, κατόπιν ομόφωνης απόφασης του Δ.Σ., σου απονεμίμαμε Τιμητική Πλακέτα.

Εκφράζουμε όλοι τα θερμά μας συλλυπητήρια στη εξαίρετη και αξιοπρεπή σύντροφό σου Φιφή και στις οικογένειες των παιδιών σου Τόνιας και Αλέξανδρου, αλλά και στην ευρύτερη οικογένειά σου. Να είναι καλά να σε θυμούνται, και να αισθάνονται τυχεροί που είχαν έναν τέτοιο σπάνιο άνθρωπο σαν σύζυγο, πατέρα, παππού και συγγενή.

Αγαπημένε μας Γιώργο, σήμερα, όλοι εμείς που σε γνωρίσαμε, σε αποχαιρετάμε με πολύ πόνο και θλίψη, σου ευχόμαστε καλό ταξίδι, καλό Παράδεισο, και εις πείσμα του θανάτου θα σε θυμόμαστε για πάντα.

Αιωνία σου η μνήμη, ας είναι ελαφρύ το χόμα της Φουρνής μας που θα σε αγκαλιάσει.

Ρένα Κανιτάκη - Γιαννοπούλου

Πρόεδρος του ΔΣ του ΣΦΦΦ

Αποχαιρετισμός στον Γεώργιο Ζερβάκη

Αγαπημένε μου αδελφέ Γιώργο. Δεν μπορώ να πιστέψω ότι έφυγες τόσο άδικα και χωρίς να προλάβουμε να σε χαιρετήσουμε...

Αγαπημένε μου αδελφέ, ήσουν για όλους μας, την οικογένειά σου και εμένα αναντικατάστατος και ο πόνος από την απώλεια σου είναι μεγάλος.

Τα παιδιά σου, η Ελένη και ο Μανώλης είναι άξιοι συγχαρητηρίων. Σε πρόσεχαν και στέκονταν πάνω από το κρεβάτι σου μέρα και νύχτα προσπαθώντας με όλες τους τις δυνάμεις να εμποδίσουν το μοιραίο.... Αλλά και για τη μεταφορά σου στην τελευταία σου κατοικία στην αγαπημένη μας Φουρνή τα φρόντισαν όλα χωρίς καμία παράλειψη....

Θέλω από καρδιάς να ευχαριστήσω όλους τους ιερείς που με δάκρυα στα μάτια ήρθαν για να σου ψάλλουν την εξόδιο ακολουθία. Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω πολύ τους Φουρνιώτες και τους φίλους και συγγενείς που ήρθαν για να σου πουν το στερνό αντίο. Χωριανοί, σας παρακαλώ επειδή είμαστε μακριά, όταν πηγαίνετε στο νεκροταφείο για να ανάψετε τα καντηλάκια των δικών σας ανθρώπων να μην ξεχνάτε να ανάβετε και του αδερφού μου.

Τέλος, σε εσένα αδελφέ μου οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ για όλα όσα έκανες για εμένα. Δεν πρόκειται να σε ξεχάσω ποτέ....

Καλό ταξίδι αγαπημένε μου αδελφέ. Αιωνία σου η μνήμη και Καλό Παράδεισο.

Η αδελφή σου Βασιλεία

Συνδρομές και προσφορές εις μνήμη (σε ευρώ)

Ανώνυμη	1.001
Βουκκλήρης Παπα-Νικόλαος και η Πρεσβυτέρα εις μνήμη των γονέων τους Ιωάννου και Γεωργίας, Νικηστράτου και Κυριακίς	30
Γραμματικάκης Νικόλαος εις μνήμη του εξαδέλφου του Στέλιου Γωνιωτάκη	50
Δεμέτζος Κωνσταντίνος (Μάλια)	20
Κανιτάκη-Γιαννοπούλου Ρένα εις μνήμη Γιώργου Ζερβάκη	30
Κανιτάκη-Γιαννοπούλου Ρένα εις μνήμη Γιώργου Καφετζάκη	30
Λουκάκη Κατερίνα εις μνήμη του πατέρα της Γιάννη Λουκάκη	100
Ξυπόλλος Νεκταρίος	20
Ορφανός Βασιλεία εις μνήμη του αδελφού της Γεωργίου Ζερβάκη	100
Φλεμετάκη Μαρία	20
Φουντουλάκης Ραδάμανθης	50

Ευχαριστούμε θερμά τους συμπατριώτες μας.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου μας θέλει να ευχαριστήσει θερμά τη Φουρνιώτισσα για την προσφορά του ποσού των 1.001 ευρώ που κατέθεσε για τους σκοπούς του Συλλόγου και η οποία επιθυμεί να κρατήσει την ανωνυμία της. Τέτοιες ενέργειες, καθώς και οι προσφορές όλων των συμπατριωτών μας που δεν μας ξεχνούν στις σημερινές δύσκολες εποχές, δίνουν «ανάσα» στο ταμείο μας και μας βοηθούν να συνεχίσουμε απρόσκοπτα το έργο του Συλλόγου μας.

Τα Φουρνιώτικα Νέα «ταξιδεύουν» και στις Βιβλιοθήκες

Μέχρι τον προηγούμενο Φεβρουάριο, τα «Φουρνιώτικα Νέα» αποστέλλονταν και στην Εθνική Βιβλιοθήκη. Από τον Μάρτιο πλέον, η εφημερίδα μας βρίσκεται και στη Βιβλιοθήκη της Βουλής (πρώην Δημόσιο Καπνεργαστάσιο, Λένορμαν 218, 10443 Αθήνα). Για το «Καλώς ήλθατε», «Καλώς σας βρήκαμε», μαζί με το τελευταίο, 120ο, φύλλο παραδόθηκαν και τα φύλλα από το 100ο έως και το 119ο. Θα ακολουθήσει η συνέχεια με περισσότερα βήματα-φύλλα προς τα πίσω. Στο εν λόγω κτήριο στεγάζονται οι συλλογές περιοδικών και εφημερίδων. Το περιεχόμενο περίπου 3.000 τίτλων εφημερίδων και περιοδικών του 19ου και 20ου αιώνα, έως το 1948, είναι ελεύθερα προσβάσιμο μέσα από την Ψηφιακή Βιβλιοθήκη. Οι χρήστες μπορούν να διαβάσουν και να μελετήσουν ψηφιακό υλικό μετά από το 1948 στα αναγνωστήρια της Βιβλιοθήκης, ενώ υπάρχει η δυνατότητα και για παροχή φωτοαντιγράφων. [Για το περιεχόμενο των ψηφιοποιημένων εφημερίδων και περιοδικών: <https://library.parliament.gr/Portals/6/pdf/digitalmicrofilms.pdf>]

Δημ. Χατζηδάκης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ, όσοι επιθυμούν να αναγγέλλουν κοινωνικά γεγονότα στα «Φουρνιώτικα Νέα» ν' απευθύνονται στην Πρόεδρο του Συλλόγου μας, και προκειμένου για τους κατοίκους του χωριού και τους διαμένοντες εν γένει στην Κρήτη, στο μέλος του Δ.Σ. κα Βαρβάρα Φαλκώκη - Ανδριανάκη (τηλ. 6971 756657) ή στον κ. Νίκο Φουντουλάκη (τηλ.: 28410 23243).

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Όσοι καταθέτουν την συνδρομή τους στον λογαριασμό του Συλλόγου στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας αριθμός λογαριασμού IBAN: GR230110695000069570713029, στα ονόματα Ντούζου Μαρία και Κανιτάκη-Γιαννοπούλου Ειρήνη, παρακαλούνται να γράφουν στην κατάθεση το όνομά τους και στη συνέχεια να ενημερώνουν σχετικά την Ταμία μας κα Μαρία Τουτουδάκη-Ντούζου στο τηλ. 210 9345556.

Σας υπενθυμίζουμε ότι η έκδοση της Εφημερίδας μας και οι εν γένει πολιτιστικές εκδηλώσεις του Συλλόγου μας, στηρίζονται αποκλειστικά στη Συνδρομή σας. Γι' αυτό σας παρακαλούμε μην την αμελείτε. Ευχαριστούμε θερμά.

Τα ηθικά διλήμματα και η κοινωνική συνοχή στην εποχή της Ψηφιακής Επανάστασης

Εισαγωγή

Ο ανθρώπινος πολιτισμός είναι το αποτέλεσμα της οργάνωσης του ανθρώπινου είδους σε κοινωνίες και ιστορικά έχει αποδειχθεί ότι η κοινωνικοποίηση του ανθρώπου δημιούργησε την επιστήμη, την τεχνολογία και συνολικά τον πολιτισμό μας. Είναι βέβαιο ότι οι προϊστορικές κοινωνίες είχαν προβλήματα υγείας αλλά και επιβίωσης, λόγω των κινδύνων που οι άνθρωποι ήταν εκτεθειμένοι. Η έλλειψη ανθρώπινων επαφών είχε ως αποτέλεσμα η ανταλλαγή νοσογόνων παραγόντων να είναι περιορισμένη και λόγω της απομόνωσης και λόγω της μικρής κλίμακας αλληλεπίδρασης μεταξύ τους. Πριν 10.000 χρόνια η αγροτική επανάσταση οδήγησε σε μετακινήσεις που βοήθησαν στην μεγαλύτερη κοινωνικοποίηση και παράλληλα, στην εμφάνιση καταστροφικών νοσογόνων παραγόντων. Οι μολυσματικές νόσοι οδήγησαν σε ενδημικές ή πανδημικές καταστροφές οι οποίες ακολουθούσαν όπως και σήμερα θεωρείται όπως, της πολυπλοκότητας και της μη γραμμικής δυναμικής. Σήμερα ανησυχούμε για το πώς μπορούμε ως κοινωνία να διαχειριστούμε μια περίοδο κρίσης, είτε αυτή είναι υγειονομική, είτε ενεργειακή, είτε οικονομική. Το διαδίκτυο και οι νέες τεχνολογίες που αναδύονται μέσα από τα επιστημονικά επιτεύγματα, δημιουργούν κοινωνική ανασφάλεια στην οποία σήμερα συμβάλλει και η έλλειψη τρόπου ελέγχου της έγκυρης πληροφορίας. Είναι προφανές ότι η επιστήμη και τα επιτεύγματά της καθώς και οι τεχνολογικές εξελίξεις αφορούν άμεσα στην κοινωνία, η οποία είναι ο τελικός αποδέκτης. Θα πρέπει να βοηθήσουμε ως επιστήμονες την κοινωνία να κατανοήσει μέσα από την εκλαΐκευση με εύληπτο τρόπο, την εξέλιξη της γνώσης, και την δημιουργία διαύλων επικοινωνίας αλλά και εμπιστοσύνης, προς την επιστημονική κοινότητα. **Η επιστήμη θα πρέπει να αποτελεί τον πυλώνα ορθής λήψης αποφάσεων προς όφελος του κοινωνικού συνόλου, με συμμετοχή της κοινωνίας. Είναι προφανές και λογικό ότι, ως επιστήμονες και ως κοινωνικά όντα, θα πρέπει να είμαστε προσηλυμένοι στην ανεξάρτητη έρευνα και στην αναζήτηση της αλήθειας. Ο προσανατολισμός και η συμμετοχή της κοινωνίας στην αρχή αυτή, δημιουργεί το κατάλληλο περιβάλλον για την εφαρμογή των επιστημονικών ανακαλύψεων και την παραγωγή γνώσης, η οποία θα οδηγεί στην λήψη ορθών αποφάσεων, με όφελος για την κοινωνία.**

Οι Αναδυόμενες Νέες Τεχνολογίες

Ο κοινωνικός αντίκτυπος της προόδου της επιστήμης και της τεχνολογίας, είναι μεγάλος. Φυσικά, όλα ξεκινούν από την πρόοδο σε θεμελιώδεις τομείς, όπως τα Μαθηματικά, η Φυσική, η Χημεία, η Βιολογία, που μας οδηγούν να κατανοήσουμε τους νόμους της φύσης. Οι τεχνολογίες που αναφέρονται παρακάτω βρίσκονται στην κορυφή των τεχνολογικών καινοτομιών και οι εφαρμογές τους θα φέρουν επανάσταση σε όλους τους τομείς και στην καθημερινή μας δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, οι τεχνολογίες αυτές περιλαμβάνουν:

εικονική πραγματικότητα (virtual reality),

τεχνητή νοημοσύνη

(Artificial Intelligence, AI),

ρομποτική χειρουργική,

τριδιάστατη εκτύπωση (3D printing)

και βιοεκτύπωση (bioprinting),

την ψηφιακή θεραπεία (digital therapies),

ιατρικές συσκευές (medical devices),

βιοπληροφορική (bioinformatics),

εξατομικευμένη ιατρική

(precision medicine) (1)

βιοτεχνολογία και νανοτεχνολογία (2)

Είναι προφανές ότι όλα τα παραπάνω επηρεάζουν τις ανθρώπινες σχέσεις και νέες έννοιες αναδύονται μέσα από τις νέες τεχνολογίες οι οποίες θα πρέπει να εκλαϊκευθούν και να γίνουν κατανοητές. Από τις τεχνολογίες που αναφέρονται, θα επιλέξουμε εν συντομία να αναφερθούμε στην Τεχνητή Νοημοσύνη και γενικότερα στον ψηφιακό μετασχηματισμό της κοινωνίας σε όλα τα επίπεδα ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Τεχνητή Νοημοσύνη (Artificial Intelligence, AI).

«Τεχνητή Νοημοσύνη (AI) ορίζεται η ικανότητα των μηχανών να εκτελούν εργασίες που συνήθως συνδέονται με νοήμονα όντα» (1). Σύμφωνα με την Encyclopedia Britannica, η τεχνητή νοημοσύνη είναι «η ικανότητα ενός ψηφιακού υπολογιστή ή ενός ρομπότ ελεγχόμενου από υπολογιστή να εκτελεί εργασίες που συνήθως συνδέονται με ευφυή όντα». Ο όρος χρησιμοποιείται συχνά στο έργο της ανάπτυξης συστημάτων «προικισμένων» με τις διανοητικές διαδικασίες που είναι χαρακτηριστικές των ανθρώπων, όπως η ικανότητα να συλλογίζονται, να ανακαλύπτουν νοήματα, να γενικεύουν ή να μαθαίνουν από την εμπειρία του παρελθόντος. Αυτοί οι ορισμοί μας βοηθούν να συνειδητοποιήσουμε, α-

Εικόνα 1: Βαδίζουμε ολοταχώς προς την «έκτη μαζική εξαφάνιση» του γήινου βιόκοσμου: μία πλανητική κλίμακας καταστροφή που τα αίτιά της, αυτή τη φορά, θα είναι ανθρωπογενή. (<https://el.wikipedia.org/wiki/Ανθρωπόκοινος>).

φενός, τους περιορισμούς των τρεχουσών πλατφορμών, αλλά από την άλλη, τις απεριόριστες δυνατότητες ανάπτυξης και μελλοντικών εφαρμογών τους. Στον τομέα της υγείας, η συνεχώς αυξανόμενη πολυπλοκότητα των δεδομένων καθώς και η ποσότητα των πληροφοριών, καθιστά αναγκαία τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης. Η διάγνωση και η θεραπεία και η συμμόρφωση των ασθενών, η επεξεργασία της φυσικής γλώσσας και οι διοικητικές λειτουργίες είναι ορισμένοι γενικοί τομείς εφαρμογής όπου η τεχνητή νοημοσύνη θα κάνει τη διαφορά, αυξάνοντας την αποτελεσματικότητα της υγειονομικής περίθαλψης. Η Τεχνητή Νοημοσύνη θα χρησιμοποιηθεί για τον έλεγχο βιολογικών συστημάτων και την κατασκευή νανοϋπολογιστών. Οι Kriegman *et al.* πρόσφατα κατάφεραν να κατασκευάσουν έναν αγωγό βασισμένο σε τεχνητή νοημοσύνη που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία λειτουργικών και επαναπρογραμματιζόμενων μορφών ζωής (3). Ο χειρισμός τους είναι πλέον εφικτός και η συμπεριφορά τους μπορεί να προγραμματισθεί, χρησιμοποιώντας εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης. Αυτό μπορούν στη συνέχεια να χρησιμοποιηθούν ως «έξυπνα» συστήματα χορήγησης φαρμάκων (smart drug delivery systems), σε εφαρμογές τριδιάστατης βιο-εκτύπωσης και σε οποιοδήποτε γνωστό βιοϊατρικό πεδίο.

Ψηφιακός μετασχηματισμός. Έρευνα και καινοτομία

Η έρευνα και καινοτομία στον τομέα της υγείας είναι συνάρτηση των απαραίτητων πόρων για να μπορέσουν οι ερευνητές να προχωρήσουν την έρευνα χρησιμοποιώντας όλα τα επιστημονικά και τεχνολογικά εργαλεία. Στην παγκόσμια οικονομία οι εξελίξεις είναι καταγιστικές και τα επενδυτικά κεφάλαια ξεπερνούν τις όποιες προβλέψεις. Στην Ευρώπη οι διαθέσιμοι πόροι που προβλέπονται από το ταμείο ανάκαμψης, το ΕΣΠΑ, και το ταμείο δικαίης ενεργειακής μετάβασης, ξεπερνούν τα δεκάδες δισεκατομμύρια. Είναι προφανές ότι οι άνθρωποι θα πρέπει να μπορούν να συνυπάρξουν στο νέο αυτό οικοσύστημα με ηθικούς κανόνες και με επίλυση των ηθικών διλημάτων που θα δημιουργήσουν οι εξελίξεις και ο επιστημονικός αλλά και κοινωνικός μετασχηματισμός τα επόμενα χρόνια. Η ηθική πρέπει σίγουρα να είναι μέρος της ατζέντας της επιστήμης. Η εκπαίδευση της κοινωνίας στα νέα επιστημονικά πρότυπα, στον ψηφιακό μετασχηματισμό θα βοηθήσουν στην επίλυση των οποίων ηθικών διλημάτων θα αναδυθούν και θα αμβλύνουν τις διαφορές σε ένα κοινό σύμφωνο συνύπαρξης με κανόνες ηθικούς και με βάση τις ανθρώπινες αξίες.

Βιοηθική και ηθικά διλήμματα

Τα τελευταία χρόνια εξελίσσεται μια πραγματική επανάσταση στη επιστήμη και στην τεχνολογία. Η εξέλιξη αυτή οδηγεί στην ανάπτυξη νέων θεραπειών και την εφαρμογή των βιολογικών αποτελεσμάτων με χρήση βιολογικών προϊόντων θεραπευτικής σοβαρών νόσων (π.χ. νευροεκφυλιστικά, αυτοάνοσα). Οι παρεμβάσεις μας στο ανθρώπινο γονιδίωμα και η ανάπτυξη βιολογικών εργαλείων για την «διόρθωση» γενετικών βλαβών, εγείρουν ηθικά διλήμματα τα οποία θα πρέπει να συζητηθούν. Παρεμβάσεις όπως η κλωνοποίηση, γονιδιακές και κυτταροσωμικές θεραπείες, και η χρήση βλαστοκυττάρων για αναγέννηση ιστών, αναδύουν την βιοηθική ως σημαντική έννοια που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την ανάπτυξη και εφαρμογή προηγμένων θεραπειών. Έτσι δημιουργείται η ανάγκη διερεύνησης των ηθικών διλημάτων που σχετίζονται με τις επιστήμες της ιατρικής, της βιολογίας, αλλά και την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών σε κοινωνικές δραστηριότητες. Σκοπός είναι να προσδιορισθεί το πλαίσιο και να υπάρξουν ρυθμιστικές διατάξεις από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς έγκρισης προϊόντων υψηλής τεχνολογίας καθώς και του βαθμού της ανθρώπινης παρέμβασης. Ο τομέας της βιοηθικής αναφέρεται σε θεολογικές και κοινωνικές, αλλά και νομικές φύσεως αναφορές που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη.

Γράφει ο Κωνσταντίνος Δεμέτζος Καθηγητής

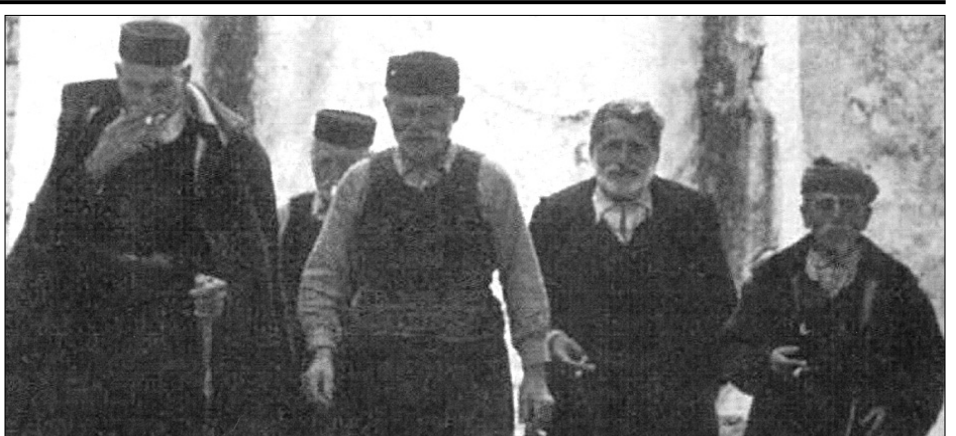
Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Ακαδημαϊκός, Τακτικό μέλος της Ευρωπαϊκής
Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών,
Τάξη Φυσικών Επιστημών
Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών 2018

Σήμερα υπάρχουν επιτροπές βιοηθικής και στην Ελλάδα από το 1998, οι οποίες έχουν συμβουλευτικό ρόλο προς την πολιτεία. Η βιοηθική εμφανίστηκε το 1960 στις ΗΠΑ και οι βασικές ανθρώπινες αξίες, όπως το δικαίωμα στην αυτονομία των αποφάσεων, η αυτοδιάθεση, οι αρχές της δικαιοσύνης και της ισονομίας, αλλά και έννοιες όπως εμπιστοσύνη, ωφέλεια από μια πράξη, η πρόκληση βλάβης, η συναίνεση στην ιατρική πράξη, η εμπιστευτικότητα, κ.α. αποτελούν βασικά θέματα που η επιστήμη της βιοηθικής ασχολείται. Όλα τα παραπάνω δεν αφορούν μόνο θέματα υγείας και θεραπειών αλλά και την χρήση της τεχνολογίας, του διαδικτύου αλλά και της τεχνητής νοημοσύνης που εξελίσσεται, στην καθημερινή μας ζωή. Τα κράτη μέλη του συμβουλίου της Ευρώπης δημιούργησαν την Σύμβαση για την «Προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ανθρώπινου όντος σε σχέση με τις εφαρμογές της Βιολογίας και της Ιατρικής». (Σύμβαση του Οβιέδο 1997). Η Σύμβαση αυτή αφορά στο δικαίωμα του ανθρώπου στην γνώση, κατανόηση και πλήρη ενημέρωση όλων των θεμάτων που αφορούν όχι μόνο ιατρικές πράξεις αλλά και την εφαρμογή και χρήση των νέων και αναδυόμενων τεχνολογιών. Η γνώση και πληροφόρηση από κάθε άνθρωπο σε θέματα σχετικά με την υγεία του, αποτελεί δικαίωμα του με βάση την Σύμβαση, ενώ δεν επιτρέπεται οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ των ατόμων με βάση τα κληρονομικά τους γνωρίσματα. Είναι βέβαια κατανοητό ότι η ηθική διάσταση των τεχνολογικών εξελίξεων αφορά πρωτίστως την κοινωνία και την διατήρηση της συνοχής της.

Κοινωνική Συνοχή

Την εποχή της πανδημίας βιώσαμε την **αντίσταση στην γνώση** που ορίζεται ως «η τάση να μην αποδέχονται την επιστημονική γνώση» (4). Η αντίσταση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε διάσπαση της κοινωνικής συνοχής, αλλά ακόμα και σε βίαιο εξτρεμισμό. Είναι προφανές ότι η ακεραιότητα και εμπιστοσύνη στην επιστήμη ως βάση για την ορθή λήψη αποφάσεων θα έχει όφελος για το κοινωνικό σύνολο.

Για να γίνει δυνατή η απαίτηση για κοινωνική συνοχή και ομαλότητα στην καθημερινότητα μας, απαιτείται να ληφθούν υπόψη πολλοί παράγοντες που αφορούν στους πολίτες, κυρίως όμως οι γνωστικές, ψυχολογικές και υπαρξιακές διαστάσεις της αντίστασης και της άρνησης στην νέα γνώση από την κοινωνία.

Η φωτογραφία εστάλη από το μέλος του Συλλόγου μας κ. Γεώργιο Δρακωνάκη που μένει στη Σητεία. Απεικονίζει μια παρέα Φουρνιωτών τη δεκαετία του 50 που περνά μπροστά από την εκκλησία του Μιχαήλ Αρχαγγέλου. Δημοσιεύτηκε στο τεύχος 104 του διαδικτυακού περιοδικού ΥΠΕΡ Χ, σελ. 57. Ποιοί είναι οι εικονιζόμενοι; Ο δεύτερος από δεξιά αναγνωρίστηκε ως ο Μιχάλης Ζερβογιάννης πατέρας του Νίκου και ο τρίτος από δεξιά ως ο Μανώλης Τσαγκαράκης.

Η ψηφιακή τεχνολογία έχει αντικαταστήσει τον λόγο (ορθό λόγο, την λογική), με την εικόνα, ώστε η κοινωνία να χειραγωγείται εύκολα και η αξιολόγηση των πληροφοριών να μην είναι εφικτή λόγω της γρήγορης αλλαγής των εικόνων, με αποτέλεσμα τις διαφορετικές και μη ορθολογικά διατυπωμένες απόψεις σε σοβαρά κοινωνικά θέματα, όπως στην περίπτωση της πανδημίας, τα οποία μπορούν να οδηγήσουν στην βία και στην διάσπαση της κοινωνικής συνοχής.

Σκέψεις

Σήμερα διανύουμε μια νέα γεωλογική εποχή που χρονολογείται από την έναρξη σημαντικών ανθρώπινων επιπτώσεων στη γεωλογία και τα οικοσυστήματα της Γης, συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά, της ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής. Ο ανθρώπινος αντίκτυπος στη βιοποικιλότητα αποτελεί ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της γεωλογικής περιόδου που σήμερα βιώνουμε και ονομάζεται **ανθρωπόκοινος γεωλογική περίοδος (Εικόνα 1)**. Έχουν προταθεί διάφορες ημερομηνίες έναρξης για την ανθρωπόκοινο εποχή. Από την αρχή της Αγροτικής Επανάστασης 12.000-15.000 χρόνια πριν, διανύουμε επισήμως την Ολόκαινο εποχή, μέχρι και τη δεκαετία του 1960. Η διαδικασία επικύρωσης εξακολουθεί να βρίσκεται σε εξέλιξη, αλλά η εμφάνιση των πυρηνικών δοκιμών κατά τη δεκαετία του 1950 οδηγεί σε μια πιθανή αρχή της ανθρωπόκοινο εποχής από την έκρηξη της πρώτης ατομικής βόμβας το 1945, ή στη μερική συνθηκή απαγόρευσης των πυρηνικών δοκιμών το 1963. Οι περισσότεροι ειδικοί συμφωνούν ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν επιταχύνει το ρυθμό εξαφάνισης ειδών. Δεν υπάρχει συναίνεση για το μέγεθος του ρυθμού - ίσως 100 με 1.000 φορές μεγαλύτερος από τον κανονικό ρυθμό εξαφάνισης.

(<https://el.wikipedia.org/wiki/Ανθρωπόκοινος>).

Επίλογος

Εκείνο που πρέπει να διεκδικήσουμε, είναι η συμμετοχή μας στην «*εμπιστοσύνη της δωρεάς της ζωής*» που μας χαρίστηκε από το ακατανόητο και το ασύλληπτο, όπως ο Μίκης Θεοδωράκης αναφέρει στην «*Συμπαντική του Αρμονία*». Η συνομιλία με τον κόσμο που δεν βλέπουμε (μικρο- και μακροκοσμολογία), αλλά και με τις «*ασύρατες*» τεχνολογικές εφαρμογές (ποιος βλέπει σήμερα το διαδίκτυο ή τους κόμβους ψηφιακής επικοινωνίας), θέλει αγώνα και προσπάθεια, εσωτερική πάλη και αντίσταση για να τον κατανοήσουμε ώστε να απαλλαγούμε από την όποια χειραγώγηση και να διαφυλάξουμε την κοινωνική συνοχή και την ηθική της κοινωνίας μας, επιλύοντας τα όποια ηθικά διλήμματα προκύπτουν. Μέσα από την ορθή εφαρμογή της νέας γνώσης μπορούμε να έχουμε μέλλον ως κοινωνία προόδου, αξιοπρεπούς συμβίωσης και εξέλιξης, προς όφελος των επόμενων γενεών.

Κατά την γνώμη μου,

σήμερα μοιάζει να χαράζει μια νέα εποχή αμφισβήτησης και απαιτείται ένας νέος επιστημονικός και κοινωνικός Διαφωτισμός με βάση τις ανθρωπιστικές αξίες.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

1. Advanced Technologies in Health and Neurodegenerative Diseases. In: Vlamos P., Kotsireas I.S., Tarnanas I. (eds) Handbook of Computational Neurodegeneration. Springer, Cham., N. Naziris, C. Demetzos in press, 2022.

2. Κωνσταντίνος Δεμέτζος, «*Σύγχρονη Φαρμακευτική Νανοτεχνολογία. Βασικές αρχές και πρακτικές εφαρμογές*», Έκδ. Παρισσιανού Α.Ε., 2022.

3. A scalable pipeline for designing reconfigurable organisms, S. Kriegman, D. Blackiston, M. Levin, and J. Bongard, PNAS 117 (4) 1853-1859, 2020 <https://doi.org/10.1073/pnas.1910837117>.

4. Wikforss, Asa, "Knowledge resistance", 2021, URL: <https://www.su.se/english/research/research-projects/knowledge-resistance-causes-consequences-and-cures?open-collaps-boxes=research-project-description,research-project-members>

Εκδηλώσεις του Συλλόγου μας
Κυριακή 12 Μαρτίου 2023

Γράφει η:
Ρένα Κανιτάκη-Γιαννοπούλου

Επίσκεψη στον Άγιο Γεώργιο του Καρύκη ή Καρύτση και στο κτίριο του Φιλολογικού Συλλόγου Παρνασσός

Κοπή της Πρωτοχρονιάτικης πίτας του Συλλόγου μας

“ Την προκαθορισμένη ημέρα και ώρα, συναντηθήκαμε στην πλατεία Καρύτση αρκετοί Φουρνιώτες και Φίλοι της Φουρνής. Προς μεγάλη μας χαρά, αυτή τη φορά συμμετείχαν και πολλοί νέοι Φουρνιώτες. Ελπίζουμε αυτή να είναι μια καλή αρχή!

Αρχικά μπήκαμε στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου Καρύτση όπου απολαύσαμε την υπέροχη τετράφωνη χορωδία «Θεμιστοκλής Πολυκράτης». Η εν λόγω Χορωδία ιδρύθηκε το 1896 από τον Θεμιστοκλή Πολυκράτη και λειτουργεί μέχρι σήμερα χωρίς διακοπή, ενώ έχει συμμετάσχει σε εκδηλώσεις σε Ελλάδα και Ευρώπη.

Μετά το τέλος της λειτουργίας, ο Επίτροπος μας ανέφερε ιστορικά στοιχεία της εκκλησίας και μας ξενάγησε στο εσωτερικό της. Μεταξύ άλλων μας ανέφερε τα παρακάτω.

Ο Άγιος Γεώργιος του Καρύκη ή Καρύτση είναι χριστιανική εκκλησία των Αθηνών.

Αποτελεί σημείο αναφοράς για την περιοχή του ιστορικού εμπορικού κέντρου της Αθήνας, πίσω από την πολυσύχναστη οδό Σταδίου. Στο κέντρο της μικρής ομώνυμης πλατείας, βρίσκεται περιτριγυρισμένος από κτίρια που σχετίζονται με την πνευματική και καλλιτεχνική ζωή της πόλης.

Η ίδρυσή του ανάγεται στον 11ο αιώνα και από τότε α-

νήκε στη γνωστή αθηναϊκή οικογένεια Καρύτση ή Καρύκη. Ο Θεοφάνης Καρύκης εκλέχτηκε το 1597 Πατριάρχης Κωνσταντινούπολης. Η οικογένειά του αρχοντική και πάππου προς πάππου αθηναϊκή, κατείχε μια μεγάλη έκταση στο κέντρο των Αθηνών. Σε ένα μέρος αυτής ο πρόγονός τους, βυζαντινός στρατηγός Καρύκης, κτίζει τον 11ο αιώνα έναν ναό.

Κατά την περίοδο της επανάστασης του 1821 υπέστη σημαντικές φθορές και μετά το τέλος της ήταν σχεδόν ερειπωμένος. Ωστόσο, εξακολουθούσε να λειτουργεί. Μάλιστα σε αυτόν οι Αθηναίοι εξέλεξαν αντιπροσωπεία το 1833 για να χαιρετίσει την άφιξη του βασιλιά Όθωνα στο Ναύπλιο. Η κακή κατάσταση του ναού οδήγησε τους κατοίκους της ενορίας να απευθυνθούν στον αρχιτέκτονα Λύσανδρο Καυταντζόγλου, ο οποίος στα μέσα της δεκαετίας του 1840 είχε αναλάβει την ανοικοδόμηση του ναού της Αγίας Ειρήνης στην οδό Αιόλου. Ο ναός πράγματι ανοικοδομήθηκε την περίοδο 1845-1849, σε περισσότερο «βυζαντινό» ρυθμό, με λιγότερες δυτικές επιρροές από ό,τι σε άλλους ναούς του ίδιου αρχιτέκτονα.

Ακολουθεί τον τύπο της τρίκλιτης βασιλικής με τρούλο, αλλά ενδιαφέρουσα παραλλαγή αποτελεί η κεντρική πύλη από γκρίζο μάρμαρο, που στέφεται με το λευκό καμπαναριό. Στην ανέγερση του ναού χρησιμοποιήθηκαν και υλικά από το νεκροταφείο που υπήρχε στην περιοχή κατά την αρχαιότητα και τους βυζαντινούς χρόνους. Το 1849 ο θόλος κατέρρευσε μερικώς και τότε προστέθηκαν στηρίγματα (αντηρίδες) στους πλευρικούς τοίχους.

Το 1895 κατασκευάστηκε το θαυμάσιο τέμπλο και το 1901 ο αρχιερατικός θρόνος, έργα του γνωστού Ξυλογλύπτη Ιωάννη Μαγιάση. Στην αγιογράφηση του ναού έχουν συντελέσει σημαντικοί ζωγράφοι της εποχής, όπως ο Πολυχρόνης Λεμπέσης, ο Δήμος Γεωργαντάς και ο Δημήτριος Πελεκάσης. Αξιοσημείωτη λεπτομέρεια αποτελεί η ελαιογραφία της παραβολής του τυφλού, στον βόρειο τοίχο κοντά στο ιερό, που είναι έργο του αρχαιολόγου Αλέξανδρου Φιλαδελφούς, ο οποίος είχε διατελέσει έφορος αρχαιοτήτων και διευθυντής σημαντικών μουσείων.

Τότε πραγματοποιείται και διαμόρφωση του εξωτερικού χώρου που από την αρχαιότητα ως το 1840 χρησιμοποιήθηκε ως νεκροταφείο. Τα υλικά από αυτό χρησιμο-

ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ μπροστά στο Ομαδικό πορτρέτο Ελλήνων ποιητών της λεγομένης γενιάς του 1880 του Γ. Ροΐλου. Στο κέντρο, ο Παλαμάς ακουμπά στο χέρι του. Όλα τα πρόσωπα που εικονίζονται από τα αριστερά προς τα δεξιά Γεώργιος Στρατήγης, Γεώργιος Δροσίνης, Ιωάννης Πολέμης, Κωστής Παλαμάς, Γεώργιος Σουρής (ο σατιρικός ποιητής) και ο Αριστομένης Προβελέγγιος που διαβάζει ένα ποίημα.

ποιήθηκαν για την ανέγερση της νέας εκκλησίας. Ο ναός του Αγίου Γεωργίου πήρε το προσωπικό Καρύκη προς τιμήν των κλητόρων του. Τα μεταεπαναστατικά χρόνια η αθηναϊκή ντοπιολαλιά χαρακτηριζόταν για τοιτακισμό. Μετέτρεπε δηλαδή στον λόγο το Κ σε ΤΣ. Έτσι το προσωπικό Καρύκης με την παραφθορά έγινε Καρύτσης, κάτι που επικράτησε μέχρι σήμερα.

Οι νέοι του Συλλόγου μας στην είσοδο του Μεγάλου

Στη μεγάλη αίθουσα των εκδηλώσεων

Από την κοπή της Πρωτοχρονιάτικης πίτας του Συλλόγου μας

Η Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος του Συλλόγου μας

Δίπλα στην Πρόεδρο διακρίνεται ο Πρόεδρος του «Φιλολογικού Συλλόγου Παρνασσός» καθηγητής κ. Βασ. Κωνσταντινόπουλος, ο Αντιπρόεδρος κ. Μαν. Χατζηνάκης και ο Έφορος Σχολών κ. Αριστ. Συγγελάκης.

Στη συνέχεια κατευθυνθήκαμε προς την απέναντι γωνία από την εκκλησία, όπου δημιουργήθηκε τον Ιούνιο του 1865 ο Φιλολογικός Σύλλογος Παρνασσός.

Στην είσοδο μας υποδέχθηκε με μεγάλη ευγένεια και εγκάρδιότητα ο πρώην βουλευτής του νομού μας και πρώην υπουργός κ. Μανώλης Χατζηνάκης ο οποίος είναι Αντιπρόεδρος του Φιλολογικού Συλλόγου Παρνασσός. Συγκεντρωθήκαμε στην μεγάλη αίθουσα εκδηλώσεων και συναυλιών και εκεί μας υποδέχθηκε με τη σειρά του ο Πρόεδρος του Συλλόγου καθηγητής κ. Βασίλειος Κωνσταντινόπουλος. Στην παρουσίασή του, τόσο του Συλλόγου όσο και του χώρου, μας ανέφερε μεταξύ άλλων τα παρακάτω.

Ιδρυτές του Φιλολογικού Συλλόγου Παρνασσός είναι τα παιδιά του νομισματολόγου Παύλου Λάμπρου με σκοπό τους την βελτίωση του πνευματικού επιπέδου του λαού μέσα από διάφορες εκδηλώσεις. Ο πρώτος πολιτιστικός σύλλογος της Αθήνας δεν άργησε να αποκτήσει φήμη. Διοργά-

Ο θαυμαστός κόσμος του χαρουπιού

Γράφει η Κορίνα Μηλιαράκη

Πρόεδρος Δ.Σ. Πολιτιστικής Εταιρείας Πανόρμου «ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ» και του φορέα «ΤΟ ΧΑΡΟΥΠΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ».

☞ ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την 1η σελ.

τατα μαγειρευόταν στη Μεσοποταμία κατά τη 2η χιλιετία π.Χ. και την ίδια περίοδο οι Αιγύπτιοι το χρησιμοποιούσαν στην παρασκευή οινοπνευματώδους ποτού, απουσιάζουν οι πληροφορίες από τον ελληνικό χώρο. Ωστόσο, από τον Διοσκουρίδη μαθαίνουμε για τη φαρμακευτική χρήση των κερατίων και τον "κερατίτην οίνον".

Σε κρητικό γιατροσόφι του 19ου αι. μ.Χ., μνημονεύονται οι σπόροι των χαρουπιών και η θεραπευτική τους χρήση. Οι ξένοι περιηγητές που επισκέφθηκαν την Κρήτη τον 19ο αι. περιγράφουν τα χαρουπία ως τροφή καλοδεχούμενη από ανθρώπους και ζώα. Οι συνθήκες για την ανάπτυξη της χαρουπιιάς σε στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κρήτης είναι σήμερα πιο ώριμες από ποτέ. Εκτός από την εταιρεία παραγωγής προϊόντων αποκλειστικά από χαρούπι που δημιουργήθηκε το 2005 στην Κρήτη, πολλοί μικροί παραγωγοί έχουν δημιουργήσει μια σειρά από προϊόντα, ενώ καλά πηγαίνουν και οι εξαγωγές. Η χαρουπιιά είναι αυτοφύες φυτό, το οποίο έχει τεράστια περιβαλλοντικά οφέλη, λόγω της ελάχιστης ποσότητας νερού που χρειάζεται και μπορεί για αυτό το λόγο να αποτελέσει εναλλακτική καλλιέργεια απέναντι στην κλιματική αλλα-

σε σάκχαρα, τα οποία αποτελούν το 30%-40% του συνολικού του βάρους, ενώ αποτελεί και πηγή ασβεστίου. Αλέθοντάς το, παρήγαγαν αλεύρι και έφτιαχναν ψωμί, κουλούρια, παξιμάδια, ενώ βράζοντάς το έφτιαχναν χαρουπόμελο, επίσης πλούσια πηγή υδατανθράκων, ασβεστίου, σιδήρου κ.ά.

Στην Κατοχή, η Κρήτη υπήρξε μεγάλος εξαγωγέας των χαρουπιών κυρίως στη Βόρεια Ελλάδα. Σημαντικό μέρος των φορτίων που έφταναν στην Θεσσαλονίκη προοριζόταν για παραγωγή χαρουπόμελου, το οποίο διοχετευόταν στην παραγωγή χαλβά. Στην προσπάθεια δε για αύξηση των κρατικών εσόδων, με την αύξηση της φορολογίας και την προκαταβολή του φόρου για την περίοδο 1943-44, συμπεριλαμβανόταν και ο φόρος στον χυμό των χαρουπιών. Στην περιοχή του Πανόρμου Ρεθύμνου, που βρίσκεται στο κέντρο του βόρειου οδικού άξονα, ανάμεσα στις μεγάλες πόλεις της Κρήτης, στην αγροτική περιοχή του Ρεθύμνου (Μυλοπόταμος) υπάρχει ο μοναδικός -ίσως- παλιός μεγάλος Χαρουπόμυλος της Κρήτης.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι το κόμμι του χαρουπιού έχει αξιολογηθεί ως πρόσθετο τροφίμων. Στις 20-1-2017 μετά από αίτημα της Ευ-

Εικόνα 3. Ο μηχανολογικός εξοπλισμός του χαρουπόμυλου μετά τις επισκευές.

μπέρασμα ότι τα διαθέσιμα δεδομένα δεν επιτρέπουν επαρκή αξιολόγηση της ασφάλειας του κόμμεος χαρουπιού σε αυτά τα τρόφιμα για βρέφη και μικρά παιδιά.

Πολιτιστική αξία του χαρουπιού

Η Πολιτιστική Εταιρεία Πανόρμου «ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ», (αστική μη κερδοσκοπική), είναι υπεύθυνη για την αναστήλωση του Χαρουπόμυλου και τη διαχείρισή του ως χώρου τέχνης και πολιτισμού. Οι μήνες που κουβαλά ο χώρος αυτός που είναι το μοναδικό βιομηχανικό μνημείο της εποχής των αρχών του 20ου αιώνα που έχει διασωθεί, μας φωτίζουν, μας αφυπνίζουν και μας οδηγούν στην απόφαση να αναδείξουμε την πολιτισμική αξία ενός τόσο σημαντικού δένδρου για τους ανθρώπους και για το περιβάλλον. Νιώθουμε την ανάγκη να τιμήσουμε το δέντρο που μας έσωσε από τον λιμό στον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο και έπαιξε σημαντικό ρόλο στην τοπική οικονομία. Ακόμα και ο Νίκος Καζαντζάκης το αναφέρει στις επιστολές του μαζί με το λάδι και το κρασί της Κρήτης, σε προσπάθειες που έκανε ο ίδιος για εξαγωγή τους, προκειμένου να ενισχύσει την τοπική οικονομία. Την εποχή εκείνη λειτουργούσαν 10 και πλέον χαρουπόμυλοι σε όλη την Κρήτη και το χαρούπι ήταν αναπόσπαστο στη ζωή των κατοίκων. Η καλλιέργεια της χαρουπιιάς είναι εξορισμού φυσική καλλιέργεια. Έχουμε ξεκινήσει μια εκστρατεία με στόχους την ανάδειξη της πολιτισμικής αξίας της χαρουπιιάς, την ανάδειξη του χαρουπιού ως υπερτροφής, την ανάδειξη της συμβολής της χαρουπιιάς στην τοπική οικονομία, την ενδυνάμωση της αγοράς προϊόντων, την ανάδειξη των φαρμακευτικών ιδιοτήτων του χαρουπιού, τον εμπλουτισμό και την ενίσχυση του αγροτουρισμού, μέσω της προώθησης των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη χαρουπιιά, την προώθηση του χαρουπιού ως στοιχείο της μεσογειακής διατροφής και την ανάδειξη της Ελλάδας σε σημείο αναφοράς της χαρουπιιάς στη Μεσόγειο.

Με αφετηρία το Χαρουπόμυλο στο Πανόρμο, μέσα από τις δράσεις της Πολιτιστικής Εταιρείας «ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ», έχουμε κατορθώσει με επίκεντρο το χαρούπι να ενδώσουμε καλλιερητές, ερευνητές, επιστήμονες, παραγωγούς, μεταποιητές, καλλιτέχνες, ανθρωπολόγους, αλλά και απλούς ανθρώπους, στην προσπάθεια να προσεγγίσουμε και να αναδείξουμε τις διαφορετικές πτυχές του. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του φορέα ΤΟ ΧΑΡΟΥΠΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.

Ήδη η αγροδιατροφική παράδοση του χαρουπιού της Κρήτης, με πρωτοβουλία της Πολιτιστικής Εταιρείας Πανόρμου «ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ», έχει ενταχθεί στο εθνικό ευρετήριο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, του Υπουργείου Πολιτισμού. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό βήμα για την αναγνώριση και ανάδειξη αυτού του ιδιαίτερου προϊόντος με τη μεγάλη διατροφική και πολιτισμική αξία που μπορεί να ανοίξει νέους δρόμους για την οικονομική, τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη της Κρήτης. Στον Χαρουπόμυλο έχουν ήδη πραγματοποιηθεί σημαντικές εκδηλώσεις, ανάμεσα σε αυτές το 1ο Διεθνές Μεσογειακό Συνέδριο για την «Αναγέννηση της χαρουπιιάς» με τη συμμετοχή επιστημόνων και φορέων από την Ελλάδα, Ισπανία, Κύπρο, Αίγυπτο και Πορτογαλία.

Στο «ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΧΑΡΟΥΠΙΟΥ 2022», που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2022, πα-

ρουσιάστηκαν νέα δεδομένα της επιστημονικής έρευνας για την ταυτοποίηση του γνήσιου χαρουπιού της Κρήτης από την "ανάγνωση" του DNA της χαρουπιιάς, για πρώτη φορά διεθνώς, από ερευνητική ομάδα του Πανεπιστημίου Κρήτης, με επικεφαλής τον Καθηγητή και Πρόεδρο του Τμήματος Βιολογίας Κρήτων Καλαντίδη. Η επιστημονική έρευνα έχει ξεκινήσει με πρωτοβουλία του φορέα της Πολιτιστικής Εταιρείας Πανόρμου «ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ», και του φορέα «ΤΟ ΧΑΡΟΥΠΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ» και από μέλη της, επιστήμονες από το Πανεπιστήμιο Κρήτης, το ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος» και το ΕΛΜΕΠΑ.

Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα δράση του ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ ΧΑΡΟΥΠΙΟΥ 2022 αποτέλεσε επίσης η παρασκευή από διακεκριμένους ντόπιους σεφ (chefs), εδεσμάτων με βάση το χαρούπι για γευστικότητα. Σε περίπτερα στον προαύλιο χώρο του Χαρουπόμυλου φιλοξενήθηκαν παραγωγοί και μεταποιητές προϊόντων χαρουπιών από όλη την Κρήτη, για γευστικότητα και διάθεση των προϊόντων τους, αρτοσκευάσματα, ζυμαρικά, ροφήματα, καλλυντικά, μέλι, παγωτό κ.ά.

Παράλληλα υπήρξαν δράσεις εκπαιδευτικές με αποδέκτη τα σχολεία της περιοχής. Γεγονός ιδιαίτερης σημασίας ήταν η παιδαγωγική επανειδίκευση από μηχανολογικού εξοπλισμού του ΧΑΡΟΥΠΟΜΥΛΟΥ, μετά από μισό αιώνα. Η αποκατάσταση της λειτουργικότητας των μηχανημάτων του Χαρουπόμυλου, κηρυγμένου Βιομηχανικού Μνημείου, πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού ως το πρώτο βήμα για να αποτελέσει άμεσα ο Χαρουπόμυλος Πανόρμου όχι απλώς ένα μουσείο βιομηχανικής αρχαιολογίας, αλλά και μια ζωντανή μαρτυρία μιας ειδικότητας της εργατικής τάξης που δεν υπάρχει πια.

Το ταπεινό χαρούπι πρέπει να πάρει τη θέση του ανάμεσα στις υπερτροφές και να αποτελέσει τη βάση ενός εναλλακτικού αναπτυξιακού μοντέλου που θα σέβεται το περιβάλλον και θα είναι βιώσιμο για την κοινωνία και την οικονομία. Η καλλιέργεια της χαρουπιιάς μπορεί να αποτελέσει μία εναλλακτική καλλιέργεια απέναντι στην ολοένα και απειλητικότερη κλιματική αλλαγή. Στόχος μας είναι το χαρούπι, ο διατροφικός θησαυρός της κρητικής γης και ο Χαρουπόμυλος ως ένα ζωντανό βιομηχανικό μνημείο, να αποτελέσουν κοινό σημείο αναφοράς των πολιτισμών της Μεσογείου.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **Μαριάννα Καβρουλάκη**, Το χαρούπι στην ιστορία και οι χρήσεις του στην Ελλάδα. https://www.academia.edu/80756817/Carob_sarpaki_kavroulaki

2. **Η EFSA** (European Food Safety Authority), είναι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και λειτουργεί ανεξάρτητα από τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο) αλλά έχει ανεξαρτησία από τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θεσμοθετήθηκε το 2002 και αποτελεί το Ευρωπαϊκό Οργανισμό της ασφάλειας των τροφίμων. Ο Οργανισμός λειτουργεί κάτω από το ρυθμιστικό πλαίσιο 178/2002. Βασικός του σκοπός είναι η επιστημονική τεκμηρίωση της ασφάλειας των τροφίμων και λειτουργεί ως σύμβουλος σε θέματα τροφίμων στα οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη θέτουν ερωτήματα ασφάλειας των τροφίμων. Η EFSA διοικείται από ένα διοικητικό συμβούλιο του οποίου τα μέλη έχουν εντολή να ενεργούν προς το δημόσιο συμφέρον.

Εικόνα 2. Η συγκομιδή της χαρουπιιάς

γή. Επιπλέον βοηθάει στην αντιμετώπιση των διαβρωμένων εδαφών και είναι ιδανική για ζώνες πυροπροστασίας λόγω της ικανότητάς της να μην αναφλέγεται εύκολα αλλά και να αναφύεται μέσα από τις στάχτες της σε περίπτωση καύσης.

Διατροφική αξία του χαρουπιού

Παράλληλα η διατροφική αξία του χαρουπιού είναι αδιαμφισβήτητη, κατατάσσοντάς το στις υπερτροφές, ενώ η πολιτιστική του σπουδαιότητα τεράστια για τον τόπο καθώς θεωρείται ότι το χαρούπι μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό μοχλό ενίσχυσης της προσπάθειας που καταβάλλεται για τη διασύνδεση του πρωτογενή τομέα με τον τουρισμό στην Κρήτη. Τα πολλαπλά αυτά οφέλη οικονομικά, περιβαλλοντικά, διατροφικά είναι οι παράγοντες που στρέφουν το ενδιαφέρον των καλλιερητών, των παραγωγών αλλά και των καταναλωτών προς τη καλλιέργεια της χαρουπιιάς.

Τα τελευταία χρόνια καταβάλλεται μια συστηματική προσπάθεια ανάδειξης και διάσωσης του χαρουπιού, με την ταυτόχρονη προώθηση της καλλιέργειάς του, ενώ η τιμή του έχει εκτοξευθεί εντυπωσιακά.

Το χαρούπι, πιθανότατα, δεν εντάχθηκε ποτέ στην αρχαία ελληνική και βυζαντινή διατροφή. Όμως, χρησιμοποιήθηκε ως ζωοτροφή, ως φαρμακευτικό προϊόν αλλά και ως τροφή στην οποία κατέφευγαν οι άνθρωποι στις περιπτώσεις ακραίας φτώχειας και λιμού. Ο λόγος που αποκλείστηκε από το διαπολιτισμικό εντοπίζεται αφενός στο ειδικό βάρος που είχε αποδοθεί στα δημητριακά και στη σύνδεσή τους με τον πολιτισμό (δημητριακά και όσπρια συμβολίζουν τη γεωργία ενώ καρποί όπως τα χαρούπια και τα βελανίδια συμβολίζουν το δάσος) και αφετέρου στο χρώμα και στην απουσία γλυτένης, δύο χαρακτηριστικά που δεν είχαν σχέση με τη σύνθετη τυπολογία που ορίζει την αντιστοιχία ποιότητας προϊόντος και οικονομικής θέσης του καταναλωτή.

Στα νεότερα χρόνια έγινε πιο οικείο καθώς αποδείχθηκε σωτήριο για τους πεινασμένους πληθυσμούς κατά την διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου ενώ ταυτόχρονα άρχισε να γνωρίζει ποικίλες εφαρμογές (1).

Η ζωή των Κρητικών είναι δεμένη με την ύπαρξή του καθώς το χαρούπι έσωσε το πληθυσμό της Κρήτης από το λιμό στον 2ο παγκόσμιο πόλεμο. Το χαρούπι αποτελεί ιδιαίτερα θρεπτική τροφή, λόγω της μεγάλης περιεκτικότητάς του

ρωπαϊκής Επιτροπής, ζητήθηκε η αξιολόγηση του κόμμεος του χαρουπιού ως πρόσθετο τροφίμων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τροφίμων (EFSA) (2). Μετά από αίτημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για επαναξιολόγηση της ασφάλειας του κόμμεος χαρουπιών (E 410) ως πρόσθετο τροφίμων η EFSA, δημοσίευσε επιστημονική γνώμη που επαναξιολογεί την ασφάλεια του κόμμεος χαρουπιών ως πρόσθετο τροφίμων (Βιβλ. EFSA Journal, 15 (1), 2017). Τα συμπεράσματα από την επαναξιολόγηση, αναφέρουν: το κόμμι χαρουπιών είναι εγκεκριμένο πρόσθετο τροφίμων στην ΕΕ σύμφωνα με τα annexes II και III (Regulation (EC) no 1333/2008) και καθορίζονται τα κριτήρια καθαρότητας του στον κανονισμό No 231/2012 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ((Βιβλ. EFSA Journal, 15 (1), 2017). Το κόμμι χαρουπιών όπως ορίζεται στον κανονισμό (EE) No 231/2012 είναι παράγωγο προϊόν που προέρχεται από την άλεση του ενδοσπερμίου των σπόρων της χαρουπιιάς (*Ceratonia siliqua* (L.) Taub (Οικογένεια Leguminosae)).

Μια αποδεκτή ημερήσια πρόσληψη μη πλήρως προσδιορισμένη, προσδιορίστηκε από τον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας/Επιτροπή Εμπειρογνομώνων του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τα Πρόσθετα Τροφίμων το 1981. Αν και δεν αξιολογήθηκε από την Επιστημονική Επιτροπή Τροφίμων, έγινε αποδεκτή από αυτήν το 1991 για χρήση σε τρόφιμα απογαλακτισμού και το 1994 σε παρασκευάσματα για βρέφη για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς αλλά όχι σε μικρά παιδιά γενικά. Το κόμμι χαρουπιού είναι πρακτικά άπειρο, αλλά υφίσταται ζύμωση από τα βακτήρια του ανθρώπινου εντέρου. Δεν αναφέρθηκαν ανεπιθύμητες ενέργειες σε μελέτες τοξικότητας και καρκινογένεσης διάρκειας 90 ημερών σε τρωκτικά στις υψηλότερες δόσεις που δοκιμάστηκαν και δεν υπήρξε ανησυχία σχετικά με τη γονοτοξικότητα και την αναπαραγωγική και αναπτυξιακή τοξικότητα του κόμμεος χαρουπιού. Η ομάδα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι για το κόμμι χαρουπιών δεν υπάρχει ανησυχία για την ασφάλεια για τον γενικό πληθυσμό με βάση την έκθεση αξιολόγησης για τις αναφερόμενες χρήσεις του ως πρόσθετου τροφίμων.

Ωστόσο, τα βρέφη και τα μικρά παιδιά που καταναλώνουν τροφές για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς μπορεί να παρουσιάζουν μεγαλύτερη ευαισθησία στις γαστροεντερικές επιδράσεις του κόμμεος χαρουπιού λόγω της υποκείμενης ιατρικής κατάστασής τους. Η ομάδα κατέληξε στο συ-

66 Παρίσι, Τετάρτη 18 Μαρτίου 1936, ώρα 8 το πρωί. Η καρδιά του Ελευθερίου Βενιζέλου, του μεγαλύτερου σύγχρονου Έλληνα πολιτικού, σταμάτησε να κτυπά, σε ηλικία 71 ετών. Όλα ξεκίνησαν από μία γρίπη που δεν την πρόσεξε, όπως έπρεπε, και εξελίχθηκε σε πνευμονία με αρκετές παρενέργειες και τραγική κατάληξη την εγκεφαλική συμφόρηση.

Η είδηση του θανάτου του μεταδόθηκε αμέσως στην Ελλάδα, με έκτακτες εκδόσεις των αθηναϊκών φύλλων. Η συγκίνηση, φυσικά, ήταν μεγάλη για τον άνθρωπο που επί σχεδόν 50 χρόνια πρωταγωνίστησε στην επαναστατική και πολιτική ζωή της Κρήτης και στη συνέχεια της Ελλάδας. Ο θάνατος τον βρήκε στο κρεβάτι του, στο λπτό διαμέρισμα της οδού Μπρίντζι.

Οι δικοί του άνθρωποι έπρεπε να αποφασίσουν για το μέρος όπου θα γινόταν η κηδεία του. Ο ίδιος ο Βενιζέλος είχε εκφράσει την επιθυμία να ταφεί στην Κρήτη και πράγματι, η πρώτη απόφαση που πήραν η σύζυγος και οι δύο γιοι του, Σοφοκλής και Κυριάκος, ήταν να μεταφερθεί η σορός του με τρένο μέχρι το Μπρίντζι της Ιταλίας και από εκεί με καράβι έως τα Χανιά, όπου και θα γινόταν η κηδεία.

Η κυβέρνηση Δεμερτζή, δια στόματος του αντιπροέδρου Ιωάννη Μεταξά, αποφάσισε να αποδοθούν στον νεκρό τιμές πρωθυπουργού εν ενεργεία και επίσης να σταλούν στο Μπρίντζι δύο αντιπροσωπικά προκειμένου να συνοδεύσουν τη σορό. Μόλις μαθεύτηκε στην Αθήνα πως απόφαση την οικογένειας ήταν να γίνει η κηδεία στην Κρήτη, ο κόσμος ξεσηκώθηκε. Γενική απαίτηση ήταν να μεταφερθεί πρώτα η σορός στην πρωτεύουσα για λαϊκό προσκύνημα και ύστερα να κηδευτεί στην Κρήτη. Η οικογένεια δέχτηκε και συμφωνήθηκε από τον Μεταξά να γίνει στάση δύο ημερών στην Αθήνα, ώστε να αποδοθούν στον Βενιζέλο οι πρεπουσες νεκρικές τιμές.

Όμως, οι αντιβενιζελικές κινητοποιήσεις των φιλοβασιλικών, συμπεριλαμβανομένων επεισοδίων και συγκρούσεων με την αστυνομία, εμπόδιζαν το προσκύνημα στην Αθήνα. Με πρόφαση τον κίνδυνο δημιουργίας νέων επεισοδίων, η κυβέρνηση ζήτησε από την Έλενα Βενιζέλου να μη γίνει η προγραμματισμένη στάση στην Αθήνα και έτσι αποφασίστηκε να μεταφερθεί η σορός κατευθείαν στην Κρήτη.

Το τρένο με τη σορό του Βενιζέλου έφτασε στο Μπρίντζι στις 24 Μαρτίου. Εκεί βρίσκονταν ήδη τα αντιπροσωπικά «Κουντουριώτης» και «Ψαρά» που είχε στείλει η ελληνική κυβέρνηση. Το φέρετρο και οι συγγενείς ανέβηκαν στο «Κουντουριώτης» και στη συνέχεια τα δύο πλοία, με μεσίστιες σημαίες, ξεκίνησαν το ταξίδι της επιστροφής.

Η πόλη των Χανίων «ντυμένη» στα μαύρα, ήταν έτοιμη να υποδεχτεί για τελευταία φορά τον Εθνάρχη. Γύρω στις 10 το πρωί, η λευκή βενζινακάτος με το φέρετρο ξεκίνησε από τα πλάγια του «Κουντουριώτης» την ώρα που από το φρούριο ακούγονταν πένθιμοι κανονιοβολισμοί. Όταν η βενζινακάτος έφτασε στην προκυμαία όλοι γονάτισαν.

Στη συνέχεια η νεκρική πομπή με επικεφαλής βρακοφόρους Κρητικούς, συμπολεμιστές του Βενιζέλου, κατευθύνθηκε προς τη Μητρόπολη Χανίων, όπου και τελέστηκε η νεκρώσιμη ακολουθία. Μετά η πομπή ξεκίνησε πάλι, αυτή τη φορά για τη Χαλέπα, όπου η σορός εναποτέθηκε στο μικρό εκκλησάκι της Αγίας Μαγδαληνής, κοντά στο σπίτι του Βενιζέλου. Ήταν γύρω στη μία το μεσημέρι όταν ξεκίνησε το λαϊκό προσκύνημα, το οποίο κράτησε μέχρι

Ο θάνατος, η περιπετειώδης μεταφορά της σορού και η μεγαλειώδης κηδεία του Ελ. Βενιζέλου.

Γράφει ο
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΛΑΚΗΣ

Δρ χημικός μηχανικός
(e-mail: dhadjidakis@yahoo.com)

το επόμενο πρωί.

Στις 11 την επόμενη ημέρα, 29 Μαρτίου η σορός μεταφέρθηκε στο Ακρωτήρι, όπου ήταν η επιθυμία του Βενιζέλου να ταφεί. Στο ίδιο σημείο το 1898, ως πολέμαρχος της Κρήτης, αντιμετώπιζε τα κανόνια των ξένων στόλων, έγραφε την ιστορική διαμαρτυρία του για τον βομβαρδισμό της Κρήτης και σήκωνε, λίγο αργότερα, μαζί με άλλους οπλαρχηγούς, την ελληνική σημαία.

Η μαρτυρία του Κωνσταντίνου Τσάτσου (*)(μαζί με τον Γιώργο Σεφέρη, ταξίδεψε στην Κρήτη για την κηδεία του Βενιζέλου)

Ο Μεταξάς δεν είχε αντίρρηση να τιμηθεί ο Βενιζέλος. Είχε όμως απαγορεύσει τη στάθμευση της σορού στην Αθήνα από το φόβο μήπως δώσει αφορμή σε λαϊκές αντικυβερνητικές εκδηλώσεις. Τότε μερικοί πήγαν στον Ισθμό να δουν να περνάει το αντιπροσωπικό που έφερε το φέρετρό του από την Ιταλία. Οι περισσότεροι αποφάσισαν να πάνε στα Χανιά για να παραστούν στην κηδεία του, που θα ξεκινούσε από εκεί για να φτάσει στον τόπο της ταφής, στο Ακρωτήρι.

Δύσκολα όμως βρισκότανε θέση, έστω και στο κατάστρωμα, αν και όλα τα διαθέσιμα καράβια έκαναν έκτακτα δρομολόγια(1) για να φτάσει ο κόσμος τη στιγμή που θα αποβιβαζόταν το φέρετρο στην κρητική γη. Τότε, μαζί με τον Γιώργο Σεφέρη, καταφύγαμε στον κοινό μας φίλο, τον «Καπετάνιο» όπως τον ονομάζαμε, τον Δημήτρη Αντωνίου, που ήταν δεύτερος πλοίαρχος στο επιβατικό «Ακρόπολις». Χάρης σ' αυτόν ξεκινήσαμε παραμονή βράδυ.

Λίγο μετά την ανατολή, αράξαμε σε μικρή απόσταση από τα τρία πολεμικά. Ανεβήκαμε στη γέφυρα του πλοίαρχου και από εκεί αντικρίσαμε στην πρόμνη του μεγαλύτερου, το φέρετρο σκεπασμένο με την ελληνική σημαία και τους τέσσερις αξιωματικούς που στέκονταν τιμητική φρουρά γύρω του.

Το λιμάνι, όλη η πολιτεία, ήταν σκεπασμένη με μαύρα σεντόνια. Μονάχα πέρα ο Ψηλορείτης διατηρούσε ατάραχος τα χιόνια της κορυφής του.

Ένας κόμπος λύθηκε στο λαμό μου και άρχισα να κλαίω. Ο Γιώργος (Σεφέρης) πλάι μου έκλαιγε και αυτός και η απόγνωση ζωγραφιζόταν στο πρόσωπό του.

Έκλαιγε το Γένος, την ώρα εκείνη, όπως το κλαίει σε όλη του την ποίηση. Μια στιγμή με τράβηξε από το μανίκι.

«Σε κλαίει ο λαός... Θυμάσαι;» -Λόγια ενός άλλου ποιητή για έναν άλλο ήρωα(2). «-Θυμάμαι». Και τι δε θυμόμουν! Τόσων χρόνων τραγικές συγκρούσεις, δόξες και καταστροφές. Τον Βενιζέλο, εύθυμο και χαριεντιζόμενο, στο πατρικό μου. Τον Βενιζέλο στο Παρίσι. Τον Βενιζέλο μετά την ανθρωποθάλασσα βαδίζοντας προς το Ακρωτήρι. Μακρύς ο δρόμος. Ανθόσπαρτος, λιβανισμένος από την πόλη ως το Ακρωτήρι. Αυτό που σημαίνει «Πάνδημος κηδεία», τότε το ενίωσα. Κλαίγαν όλοι. Όλοι κλαίγαν τον νεκρό και ο καθένας ένα κομμάτι μαζί της ζωής του. Ο καθένας ένα όνειρο, ένα όραμα της Ελλάδας.

Όταν βγήκε το φέρετρο στην προκυμαία και επρόκειτο να το σηκώσουν στους ώμους των Έλλήνων αξιωματικών, όρμησαν οι γέροι συμπολεμιστές του οπλαρχηγού και το άρπαξαν κυριολεκτικά από τα χέρια της τιμητικής φρουράς. Κρατώντας το σαν τρόπαιο, το σηκώσαν απάνω από την ανθρωποθάλασσα βαδίζοντας προς το Ακρωτήρι. Μακρύς ο δρόμος. Ανθόσπαρτος, λιβανισμένος από την πόλη ως το Ακρωτήρι. Αυτό που σημαίνει «Πάνδημος κηδεία», τότε το ενίωσα. Κλαίγαν όλοι. Όλοι κλαίγαν τον νεκρό και ο καθένας ένα κομμάτι μαζί της ζωής του. Ο καθένας ένα όνειρο, ένα όραμα της Ελλάδας.

Ο Σεφέρης όλο και μου μιλούσε για τη μικρασιατική καταστροφή, το σημαδιακό για τη ζωή του γεγονός, από το οποίο ποτέ του δεν απομακρύνθηκε. Ήμαστε της γενιάς της αναστημένης με τη Μεγάλη Ίδρα, μα που ήταν μοίρα της και χρέος της να την θρηνησει και να τη θάψει.

Στο Παρίσι η ταρξίευση δεν είχε γίνει σωστά και το πρόσωπο του νεκρού ήταν μελανιασμένο και κάπως παραμορφωμένο.

Δεν θυμάμαι πια τίποτα από την επιστροφή μας. Μόνο τούτο: πως ήμαστε σαν αδιασμένοι. Χρειάστηκε καιρός για να ξεναχτίσουμε τον μέσα μας κόσμο.

(*) Ο **Κωνσταντίνος Τσάτσος** ήταν νομικός, φιλόσοφος και πολιτικός που διετέλεσε πρόεδρος της Δημοκρατίας.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

(1) Συνολικά, 17 έκτακτα δρομολόγια.

(2) Υπονοούνται οι Κ. Παλαμιάς και Π. Μελάς.

(3) Υπονοείται η απόπειρα δολοφονίας στο Παρίσι (30.07.1920).

ΠΗΓΕΣ

[1] Ν. Εμ. Παπαδάκης (Παπαδάς), Ελευθέριος Βενιζέλος- Ο άνθρωπος, ο ηγέτης, Εφημερίδα «Καθημερινή» (2020)

[2] Ο τρομερός διχασμός των Ελλήνων, Μηχανή του χρόνου (<https://www.mixanitouxronou.gr/petaxte-to-ptoma-sti-thalassa-...>)

[3] Ο Ελευθέριος Βενιζέλος σήμερα, Τετράδια Ευθύνης 2, Ευθύνη (1990)

Επίσκεψη στον Άγιο Γεώργιο Καρύτση και στο κτίριο του Φιλολογικού Συλλόγου Παρνασσός

☞ ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την 4η σελ.

ωνε εκθέσεις, διαλέξεις και διαγωνισμούς. Γρήγορα δημιούργησε και νυχτερινή σχολή με σκοπό την εκπαίδευση απόρων παιδιών. Η ιδιαίτερη ανάπτυξη του άρχισε με την είσοδο του πρύτανη Κωνσταντίνου Παπαρηγόπουλου. Κάτι που έγινε αισθητό το 1877 με την έκδοση του περιοδικού «Παρνασσός». Πολύ πρόσφατα (κατά την τρέχουσα θητεία του Δ.Σ.) ενεγράφησαν για πρώτη φορά τακτικά μέλη γυναίκες. Μέχρι τότε οι γυναίκες είχαν δικαίωμα μόνο στον τίτλο του επίτιμου μέλους.

Μεταξύ άλλων ο Σύλλογος βοήθησε και την Κρητική Επανάσταση με χρήμα και προβολή.

Κτίριο μνήμης, το Μέγαρο του Φιλολογικού Συλλόγου Αθηνών «Ο Παρνασσός», χτίστηκε το 1890 σε σχέδια του στρατιωτικού μηχανικού Ιφικράτη Κοκκίδη και εγκαινιάστηκε από τον τότε διάδοχο Κωνσταντίνο. Συγκαταλέγεται μεταξύ των κορυφαίων διατηρητέων κτιρίων της Αθήνας. Μετά την Βουλή είναι το δεύτερο κτίριο της Αθήνας το οποίο ηλεκτροφωτίστηκε (1891).

Από το βήμα του Παρνασσού απήθυναν τον λόγο εξέχουσες προσωπικότητες όπως ο Πιερ ντε Κουμπερτέν, ο Άρθουρ Έβανς, ο Γεώργιος Κλεμανσώ, ο Ουίνστον Τσώρτσιλ, ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Ο Κωστής Παλαμιάς διετέλεσε διευθυντής της βιβλιοθήκης του Παρνασσού.

Ξεναγηθήκαμε στο κτίριο όπου λειτουργεί πλουσιότερη βιβλιοθήκη, καθώς και στην πινακοθήκη με 250 περίπου έργα σημαντικών Ελλήνων ζωγράφων του 20ού αιώνα, αλλά και σημαντικά γλυπτά. Τα έργα που φιλοξενούσε η πινακοθήκη μέχρι τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, δυστυχώς εκλάπησαν από τους Γερμανούς κατακτητές. Η μεγάλη αίθουσα εκδηλώσεων και συναυλιών διακρίνεται για την άποψη ηχητική της και έχει χωρητικότητα 470 ατόμων. Διαθέτει 2 πιάνο και ηχητική εγκατάσταση. Επίσης υπάρχουν 2 μικρότερες αίθουσες συγκεντρώσεων.

Στη γωνία του κτιρίου και σε εμφανές σημείο έχει εντοιχιστεί πλάκα με εγχάρακτη επιγραφή που ενημερώνει τους περαστικούς και τους επισκέπτες πως στο κτίριο αυτό συνεδρίαζε το 1941-1944 το στρατοδικείο των Γερμανικών δυνάμεων κατοχής που είχε στείλει στο εκτελεστικό απόσπασμα και τον θάνατο χιλιάδες Έλληνες πατριώτες.

Στην επίσκεψη συμμετείχε εκτός από τον Σύλλογό μας

και ο Σύλλογος επαρχίας Βιάννου στην Αττική "Ο Διαβάτης" με επικεφαλής τον Πρόεδρό του κ. Γεώργιο Στρατογιαννάκη.

Στη συνέχεια, μας περίμενε ένα πλούσιο κέρασμα σε μια από τις πανέμορφες αίθουσες του κτιρίου. Στη διάρκεια αυτού του κέρασματος έγινε η εξ αναβολής κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας μας. Η προγραμματισμένη συνεστιάση και κοπή της πίτας μας στο εξοχικό κέντρο "ο Χρήστος" στις 5 Φεβρουαρίου 2023 είχε αναβληθεί, ευτυχώς έγκαιρα για τις οικονομικές επιπτώσεις, λόγω της σφοδρής κακοκαιρίας και χιονοπτώσεων που επικρατούσαν στην Αττική εκείνη την ημέρα (κακοκαιρία Μπάρμπαρα).

Η Πρόεδρος του Συλλόγου μας ευχήθηκε υγεία, ευημερία, αγάπη και δημιουργικότητα για τον καινούργιο χρόνο 2023. Το φλουρί έτυχε στο μέλος μας κα Κωνσταντίνα Καλαντζή. Να είναι πάντα τυχερή!

Και του χρόνου με υγεία!

Το δώρο του φλουριού ήταν ένα από τα τέσσερα πεντόκιλα φουρνιώτικο λάδι, ευγενική χορηγία του Αγροτικού Συνεταιρισμού Φουρνής. Ευχαριστούμε θερμά τον Πρόεδρο του Συνεταιρισμού κ. Δ. Μαστοράκη και τα μέλη του Δ.Σ.

Η επίσκεψη αυτή είχε πολύ ενδιαφέρον και επιτυχία. Είναι κρίμα που δεν έχουμε μεγαλύτερη συμμετοχή από τα μέλη

μας, παρ' όλο που οι εκδηλώσεις μας γνωστοποιούνται και εγκαίρα και σε όλους μέσω της εφημερίδας μας.

Ευχαριστούμε θερμά τον Πρόεδρο καθηγητή κ. Κωνσταντίνου και τον Αντιπρόεδρο π. βουλευτή και Υπουργό κ. Χατζηνάκη του Φιλολογικού Συλλόγου Παρνασσός που μας δέχτηκαν με μεγάλη προθυμία και αγάπη αυτοπροσώπως, μας ενημέρωσαν για την ιστορία και τα πεπραγμένα του Συλλόγου και του Μεγάρου του Παρνασσού και μας κέρασαν με ένα πλούσιο μπουφέ.

Γενικά για την πλατεία Καρύτση

Η δεκαετία του '50 δίνει στην Πλατεία Καρύτση μια διαρκή κίνηση. Από νωρίς το απόγευμα κόσμος περίμενε καρτερικά στην ουρά του ταμείου του Θεάτρου Μουσούρη. Ήταν η εποχή που μεσουρανούσε το δίδυμο Έλλη Λαμπέτη και Δημήτρης Χορν, και τα εισιτήρια των παραστάσεών τους γρήγορα γίνονταν ανάρπαστα. Στα γύρω καφεενία δημοσιογράφοι όλη την ημέρα περιέμεναν να μεταφέρουν τα γεγονότα στα γειτονικά γραφεία των εφημερίδων του Λαμπράκη στη Χρ. Λαδά και στην «Εστία» στην Άνθιμου Γαζή. Δίπλα τους εν αναμονή και οι φωτορεπόρτερ στο θρυλικό φωτογραφείο του Μεγαλοοικονόμου.

Στα γύρω στενά της Πλατείας Καρύτση βρισκονταν μικρά και μεγάλα τυπογραφεία που θα κυκλοφορούσαν τις τυπωμένες ειδήσεις σε όλη τη χώρα. Στις πόρτες τους περίμεναν από τα ξημερώματα οι εφημεριοδόπλες που από την Χρήστου Λαδά τρεχάτοι θα μοίραζαν τις εφημερίδες σε όλη την Αθήνα.

Την ώρα που το μελάνι από τα πρωινά φύλλα μόλις στέγνωσε, τα γύρω εμπορικά καταστήματα σήκωναν ρολά. Ένας συνδυασμός από το άρωμα φρεσκοκαβουρδισμένου καφέ, με την συνοδεία λιβανιού από τον γειτονικό Άγιο Γεώργιο κατέκλυζαν την Πλατεία Καρύτση. Η μικρή πλατεία βρισκονταν στο κέντρο του εμπορικού κέντρου. Δεν ήταν λίγο οι Αθηναίοι που την επισκέπτονταν για να ξεαστάσουν από την περιοδεία τους στα καταστήματα με υφάσματα, σιδερικά, ηλεκτρολογικά και άλλα μικροπράγματα που βρίσκονταν στην οδό Περικλέους.

Την αγορά της Καρύτση για πολλά χρόνια μονοπωλούσαν τα χριστιανικά βιβλιοπωλεία.

Ρένα Κανιτάκη-Γιαννοπούλου

Η ΦΟΥΡΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ (1210-1669)

Από το βιβλίο «Η Ιστορία της Φουρνής» του Νικολάου Μιχ. Ζερβογιάννη
ΦΟΥΡΝΗ - ΜΕΡΑΜΠΕΛΛΟΥ ΚΡΗΤΗΣ 1993

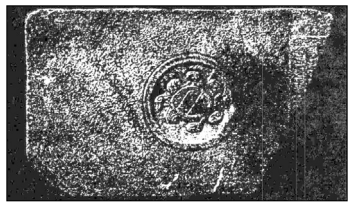
(Συνέχεια από το προηγούμενο φύλλο)

Οι Μπαρμπαρήγοι κατοικούσαν στην μεγάλη κωμόπολη Κάτω Φουρνή, που ήταν ενωμένη με την Επάνω Φουρνή, στην Βόρεια μεριά, όπου η εκκλησία της Αγίας Βαρβάρας, η οποία, κατά την προφορική παράδοση, κτίστηκε σε μεταγενέστερα χρόνια και με υλικά από την κατεδάφιση του μεγάρου των Μπαρμπαρήγων, που ήταν λίγο, πιο βόρεια, η θέσις δε αυτή λεγότανε ως εκ τούτου Μπαρμπαρήγο ή Μπαρμπαριά ²⁸, αλλά και Βαγιά, επειδή μπροστά από το μέγαρο στον ακάλυπτο χώρο, υπήρχε ένα φεινικόδενδρο (κοινώς βαγιά).

Κατά την κατεδάφιση του μεγάρου των Μπαρμπαρήγων μερικά λείψανα της πύλης του μεγάρου εχρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή του καμπαναριού της εκκλησίας της Αγίας Βαρβάρας. Αυτό το κατασκευάσμα, θα τόλεγα κωδωνοστάσιο, κατέπεσε από το φοβερό σεισμό του 1927, που έπληξε, όπως γράφω στο κεφάλαιο για τον μεγαλοπρεπή Ναό της Αγίας Τριάδος, εκεί δε έξω από την εκκλησία παρέμειναν τα λείψανα αυτά. Θυμάμαι μάλιστα ότι εκεί κάναμε στάση τα παιδιά γυρίζοντας από το Σχολείο της Κεραπολίτσας, θυμάμαι ακόμη ότι σε μερικά ήταν και σκαλισμένα οικόσημα της μεγάλης αυτής οικογενείας.

Αυτά όλα τα ενδιαφέροντα αρχαία, να τα πω έτσι, ήρθε στο χωριό το 1919 κάποιος Ζαχαρίας Κανάκης, συγκολλητής του Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου, (τότε δεν υπήρχε Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων που θα ήταν αρμοδιότερα) και το μετέφερε, με αγοραίο μάλιστα αμάξι, στο Μουσείο, όπου βρίσκονται εγκαταλελειμμένα σε εξωτερικό χώρο μπροστά από το Μουσείο.

Παραθέτω το κείμενο και την εικόνα.

Η μετάφραση: 396 – Κάτω Φουρνή –
Εκκλησία της Αγίας Βαρβάρας, πλάκα επίπεδος, πλάκα επιτάφια όπως σημματάλλερρη. Σε σασκούλα μέσα σε δίσκο 16ο αι. Υπολείμματα ελληνικής επιγραφής.

..... και τον αυτ. .... εν ταύτη τη .....

Παράλληλα με την ανέγερση της εκκλησίας της Αγίας Βαρβάρας, κτιζότανε στην ίδια γειτονιά η του Αγίου Πνεύματος και φαίνεται να μοιραστήκανε τα υλικά οι μαστόροι των δύο εκκλησιών, εδιάλεξαν μάλιστα την πλάκα με το Millesimo, δηλ. την επιγραφή με τη χρονολογία της οικοδομήσεως του μεγάρου και την έκτισαν στο επιθύριο της εκκλησίας του Αγίου Πνεύματος, όπου βρίσκεται μέχρι σήμερα.

Ο Γκερόλα εδιάβασε και εξήγησε την επιγραφή και ακόμη την εφωτογράφησε, περιέλαβε δε τα στοιχεία για την επιγραφή αυτή στον IV, σελ. 380 τόμο του έργου του. Εκεί αναφέρει τα παρακάτω. Κάτω μετάφραση δική μου:

αδισγανονο 1544

ΤΑ ΕΝΕΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΕΠΙΡΧΙΑ ΤΟΥ ΜΠΑΡΜΠΕΛΛΟΥ

1. Κάτω Φουρνή. Εκκλησία του Αγίου Πνεύματος
Επιγραφή της πόρτας.
(η επιγραφή στο μέσον δύο ομόκεντροι κύκλοι)
στις 27 Αυγούστου 1544.

²⁸ Είναι γνωστή η μαντινάδα που τραγουδούσε ο εξαδέλφος μου Μιχάλης Τυράκης, ερωτευμένος με την μετέπειτα σύζυγό του Μαρία Βασ. Φαλκωνάκη: «Εκειά στην άκρα του χωριού, κοντά στην μπαρμπαριά, εκεί αγαπάω μια κοπέλια και λένε την Μαρία».

Συνεχίζεται

ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΡΑΤΣΙΝΗ

ΠΕΤΡΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ 1939-1952

Ιστορικές Αναμνήσεις με επιλεκτικά κομμάτια από το βιβλίο

«ΜΕΡΑΜΠΕΛΛΟ: ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ» και όχι μόνο

(Συνέχεια από το προηγούμενο και τέλος)

Πέρασε ο καιρός τελείωσαν τα δεινά της Ελλάδας και καθένας γύρισε στη δουλειές του. Μετά τη λήξη του Εμφυλίου άρχισαν να απολύονται οι στρατιώτες που ήδη είχαν υπηρετήσει σαράντα και πάνω μήνες και η δική μου σειρά, 13η, πίστεψε πως στους 22 μήνες θα απολυόταν.

Δυστυχώς μεσολάβησε ο πόλεμος στη μακεδονική Κορέα και οι απολύσεις αναστάλησαν. Ο πόλεμος εκεί κράτησε πάνω από χρόνο και εμείς τις 13ης, σειράς υπηρετήσαμε ακριβώς 36 μήνες (31/5/1949 μέχρι 31/5/1952).

Όταν γυρίσαμε στο Πανεπιστήμιο με πάρα πολλές δυσκολίες που ήταν απόρροια του μακρού χρόνου που βρισκόμασταν μακριά από τα θρανία, μας φάνηκε ότι ερχόμαστε από άλλο πλανήτη. Στο έτος σπουδών που παρακολουθήσαμε, όταν φύγαμε, είχαν έρθει νέοι συνάδελφοι οι οποίοι έχοντας πρόσφατη όλη την ύλη ήταν πιο ευάρμοστοι στις πανεπιστημιακές συνθήκες και την επιστημονική ύλη. Εμείς είμαστε υποχρεωμένοι να ανοίξουμε πάλι τα βιβλία που ήδη είχαμε διαβάσει και είχαμε περάσει στις εξετάσεις για να μπορέσουμε να παρακολουθήσουμε την ύλη του τρέχοντος έτους. Κι από την άλλη μας βίαζε ο χρόνος και θέλαμε να κερδίσαμε τα χρόνια που είχαμε χάσει.

Με τη θέληση και το πείσμα μπορέσαμε και τακτοποιηθήκαμε, πιστεύοντας ουτοπικά ότι δεν θα υπήρχαν πια δυσκολίες, οι οποίες όμως μας παρουσιάζονταν καθημερινά στη ζωή.

Κι εμείς αντέχομε και παλεύομε, όπως παλέψαμε χρόνια ξενυχτώντας και τρέχοντας για να ζήσουμε και είμαστε περήφανοι μπορούμε να δώσουμε τούτη τη μικρή εργασία για τον τόπο μας και τους ανθρώπους του, διακατεχόμενοι μόνο από αγάπη, αγάπη αστείρευτη, ελπίζοντας να προσφέραμε λίγα στοιχεία και να βάλουμε ελάχιστα πετραδάκια στο πελώριο οικοδόμημα που ακούει στο όνομα Φουρνή, γνωρίζοντας πως :

*Εις δύο πάντα η ζωή μοιράζεται
ήλιο και συννεφιά, χαρά κι οδύνη
μακάρι όποιος δεν επηρεάζεται
απ' ότι κι αν η μοίρα του τού δίνει.*

*Και στο ταξίδι της ζωής
εκεί που θ' αρμενίσεις
εμπρός σου βρίσκεται η ελπίς
και πίσω οι αναμνήσεις.*

*Μακάρι όσο προχωρείς
και ο καιρός διαβαίνει
πάντα με πόθο να μπορείς
προς τα οπίσω να γυρνάς
και η ελπίς όταν γυρνάς
πάντα εμπρός να μένει.*

66 Γιατί δεν εορτάζουν καθολικοί και ορθόδοξοι χριστιανοί το Πάσχα την ίδια ημέρα; Γιατί κάποιες χρονιές συμπίπτουν; Το παλαιό (Ιουλιανό) ή το νέο (Γρηγοριανό) ημερολόγιο είναι σωστό; Εύλογα ερωτήματα και επίκαιρα.

Η αρχή εντοπίζεται στον εορτασμό του εβραϊκού Πάσχα, για τον καθορισμό του οποίου χρησιμοποιούταν ένα ημερολόγιο βασισμένο στον κύκλο της Σελήνης. Το Πάσχα, από την εβραϊκή λέξη «πεσάχ» που σημαίνει «διέλευση» (της Ερυθράς Θάλασσας), γιορταζόταν την 14η του μήνα Νισάν, ημέρα της πρώτης πανσελήνου της άνοιξης ή αμέσως μετά από την εαρινή ισημερία. Στη συνέχεια, η εαρινή ισημερία συνδέθηκε με τον εορτασμό του χριστιανικού Πάσχα και την Ανάσταση του Χριστού, την πρώτη ημέρα μετά το εβραϊκό Πάσχα. Οι διάφορες τοπικές χριστιανικές εκκλησίες δεν εόρταζαν το Πάσχα την ίδια ημερομηνία. Οι ιουδαϊζουσες εκκλησίες το γιορτάζαν την 15η μέρα του εβραϊκού μήνα Νισάν (όποια ημέρα της εβδομάδας έπεφτε), ενώ οι εθνικές εκκλησίες την πρώτη Κυριακή (ως αναστάσιμη μέρα) μετά την πρώτη εαρινή πανσέληνο.

Αυτή η διαφωνία επιλύθηκε το 325 μ.Χ. από την Α' Οικουμενική Σύνοδο της Νίκειας της Βιθυνίας. Ο καθορισμός της ημερομηνίας του Πάσχα γίνεται βάσει των κανόνων της Συνόδου ως εξής:

1. Το Πάσχα εορτάζεται την πρώτη Κυριακή, μετά από την πρώτη πανσέληνο, μετά από την εαρινή ισημερία (εάν η πανσέληνος είναι Κυριακή, τότε εορτάζεται την επόμενη Κυριακή για να μην συμπίπτει με το εβραϊκό Πάσχα).
2. Το Πάσχα εορτάζεται από όλους τους Χριστιανούς, συγχρόνως.
3. Το Πάσχα θα εορτάζεται την ημέρα που θα καθορίζει η Εκκλησία της Αλεξάνδρειας.

[Γιατί από την Εκκλησία της Αλεξάνδρειας; Γιατί το 325 μ.Χ. η Αλεξάνδρεια ήταν το επιστημονικό κέντρο της εποχής και απευθύνονταν στους εκεί αστρονόμους που υπολόγιζαν εαρινή ισημερία και πανσέληνο, θέματα καθαρά αστρονομικά.]

Το λάθος των 13 ημερών της εαρινής ισημερίας

Για να υπολογισθεί η ημερομηνία του Πάσχα πρέπει να είναι γνωστό πότε είναι η ισημερία και κάθε πότε έχει πανσέληνο, στοιχεία δύσκολα να υπολογιστούν με ακρίβεια.

Για να προσδιορισθεί η ημερομηνία της εαρινής ισημερίας πρέπει να είναι γνωστός ο ακριβής χρόνος περιφοράς της Γης περί τον Ήλιο, δηλαδή η διάρκεια ενός έτους. Ο «πατέρας» της Αστρονομίας Ιππάρχος (2ος π.Χ. αιώνας), υπολόγισε ότι το έτος έχει 365,25 ημέρες, που χρησιμοποιήθηκε από τον Αλεξανδρινό αστρονόμο Σωσιγένη για να καταρτίσει το Ιουλιανό ημερολόγιο (από τον Ιούλιο Καίσαρα) ή Παλαιό ημερολόγιο (τα έτη έχουν διάρκεια 365 ημέρες, ενώ σε κάθε τέταρτο έτος (το «δίσεκτο») προστίθεται άλλη μία ημέρα). Καθώς το έτος του Ιππάρχου ήταν μεγαλύτερο από το πραγματικό και πρόσθετε τρεις μέρες κάθε 400 χρόνια, με αποτέλεσμα η εαρινή ισημερία του 1923 να θεωρείται η 3η Απριλίου, δηλαδή 13 μέρες αργότερα.

Πότε εορτάζεται το Πάσχα;

Γράφει ο
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ
Δρ χημικός μηχανικός
(e-mail: dhadjidakis@yahoo.com)

Όμως, το Ιουλιανό Ημερολόγιο είχε ένα μικρό σφάλμα, επειδή η διάρκεια του ηλιακού έτους στην πραγματικότητα είναι 365,242199 ημέρες. Αυτό το σφάλμα φθάνει κάθε 129 χρόνια τη μία ημέρα, με συνέπεια η εαρινή ισημερία, με βάση το ημερολόγιο (στα «χαρτιά»), να εμφανίζεται όλο και νωρίτερα. Έτσι, ενώ η εαρινή ισημερία την εποχή του Χριστού συνέβη στις 23 Μαρτίου, το 1582 μ.Χ. είχε φτάσει να συμβαίνει στις 11 Μαρτίου. Τότε ο πάπας Γρηγόριος ΙΓ' ανέθεσε στους αστρονόμους Χριστόφορο Κλάβιους και Λουίτζι Λίλιο να κάνουν μία ημερολογιακή μεταρρύθμιση. Η 5η Οκτωβρίου 1582 μετονομάστηκε σε 15η Οκτωβρίου, ώστε να διορθωθεί το λάθος που είχε συσσωρευτεί τους προηγούμενους 12 αιώνες και η εαρινή ισημερία να επιστρέψει στην 21η Μαρτίου, όπως είχε συμβεί κατά την Α' Οικουμενική Σύνοδο.

Το Νέο ή Γρηγοριανό ημερολόγιο υιοθετήθηκε από τα καθολικά κράτη της Ευρώπης μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια, ενώ από τα προτεσταντικά πολύ αργότερα. Λόγω ακόμη πιο έντονης αντίδρασης της Ορθόδοξης Εκκλησίας στο Γρηγοριανό ημερολόγιο, το Ιουλιανό παρέμεινε σε ισχύ σε όλα τα Ορθόδοξα κράτη έως τον 20ό αιώνα. Στη χώρα μας η μεταρρύθμιση πραγματοποιήθηκε με 341 χρόνια καθυστέρηση, το 1923, από την κυβέρνηση Γονατά κατόπιν εισηγήσεως του αστρονόμου και ακαδημαϊκού Αιγινήτη. Το Παλαιό ημερολόγιο χρειαζόταν πλέον διόρθωση 13 ημερών και η 16η Φεβρουαρίου 1923 ονομάστηκε 1η Μαρτίου με αποτέλεσμα οι ουδαίες Έλληνες να έχει γεννηθεί από 16 έως 28 Φεβρουαρίου 1923. Το 1924, η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδας αποδέχτηκε το εκκλησιαστικό ημερολόγιο να ταυτιστεί με το πολιτικό και να ισχύσει για τις ακίνητες εορτές, αλλά όχι για το Πασχάλιο ημερολόγιο και για τις κινητές εορτές, που εξακολουθούν να υπολογίζονται με βάση το Ιουλιανό.

Η διόρθωση του Πάσχα δεν έγινε, γιατί πολλοί κύκλοι της Ορθόδοξης Εκκλησίας θεωρούσαν ότι αυτή θα σήμαινε αναγνώριση της πρωτοκαθεδρίας του Πάπα.

Έτσι τα Χριστούγεννα και οι άλλες γιορτές είναι κοινές με την Καθολική Εκκλησία, πλην των ορθόδοξων παλαιοημερολογιτών (Άγιον Όρος, Σερβία, Ρωσία κ.ά.) που τις εορτάζουν 13 μέρες αργότερα.

Το λάθος των 5 ημερών της πανσελήνου

Ένας σεληνιακός μήνας, δηλαδή από πανσέληνο σε πανσέληνο, διαρκεί 29,53059 ημέρες. Η πανσέληνος για τους ορθόδοξους υπολογίζεται από τον 19ετή κύκλο του Μέτωνα (5ος αι. π.Χ.), που αντιστοιχεί σε 235 πανσελήνους. Σήμερα με τις σύγχρονες μετρήσεις προέκυψε ένα λάθος του Μέτωνα μέγεθος 2,066 ωρών κάθε 19 έτη. Το σφάλμα συσσωρεύτηκε και έχει φθάσει περίπου τις 5 ημέρες. Η Ορθόδοξη Εκκλησία, συνεχίζοντας να υπολογίζει τις πανσελήνους με τον Μετωνικό κύκλο, υπολογίζει κάθε πανσέληνο 5 ημέρες αργότερα από την πραγματική. Επομένως, για την Ορθόδοξη Εκκλησία η ισημερία είναι 13 ημέρες αργότερα από την πραγματική και η πανσέληνος 5 ημέρες αργότερα από την πραγματική.

Ο κοινός εορτασμός του Πάσχα

Στον 21ο αιώνα τα όρια του εορτασμού του ορθόδοξου Πάσχα υπολογίζεται ότι είναι από τις 4 Απριλίου το νωρίτερο έως τις 8 Μαΐου το αργότερο. Τα όρια του καθολικού Πάσχα είναι από τις 22 Μαρτίου το νωρίτερο έως τις 25 Απριλίου το αργότερο. Αυτό σημαίνει ότι οι καθολικοί δεν θα έχουν ποτέ Πάσχα τον Μάιο και οι ορθόδοξοι ποτέ τον Μάρτιο. Από κοινό εορτάζεται το Πάσχα για ορθόδοξους και καθολικούς όταν τόσο η Γρηγοριανή, όσο και η Ιουλιανή – Μετωνία πασχαλινή πανσέληνος πέσουν από την Κυριακή μέχρι το Σάββατο της ίδιας εβδομάδας (αρκεί να είναι μετά τις 3 Απριλίου και οι δύο πανσέληνοι), οπότε την αμέσως επόμενη Κυριακή είναι το κοινό Πάσχα.

Αυτό συνέβη το 2014 και το 2017, ενώ κοινός θα είναι ο εορτασμός και τα έτη 2025, 2028, 2031, 2034, 2037 κ.ο.κ. Συνολικά, κατά τον τρέχοντα αιώνα το Πάσχα θα είναι κοινό 31 έτη, ενώ κάθε επόμενο αιώνα αυτό θα συμβαίνει όλο και πιο σπάνια. Το τελευταίο κοινό Πάσχα υπολογίζεται ότι θα συμβεί το έτος 2698, καθώς μετά από το 2700 (λόγω συσσωρεύσεως του Μετωνίου σφάλματος) δεν θα μπορούν να συμπίσουν ποτέ την ίδια εβδομάδα η Ιουλιανή και η Γρηγοριανή πανσέληνος.

Κατακλείδα

Σύμφωνα με τα της Α' Οικουμενικής Συνόδου της Νίκειας, το χριστιανικό Πάσχα πρέπει να εορτάζεται συγχρόνως από όλους τους χριστιανούς την πρώτη Κυριακή, μετά από την πρώτη πανσέληνο, μετά από την εαρινή ισημερία. Αντιθέτως, από τα προαναφερόμενα προκύπτει ότι ο εορτασμός ούτε είναι κοινός και, ειδικά στη χώρα μας, ούτε πραγματοποιείται μετά από την πραγματική πρώτη πανσέληνο, μετά από την πραγματική εαρινή ισημερία. Θέμα προς συζήτηση: Όπως τα Χριστούγεννα, η κοίμηση της Θεοτόκου και άλλες σημαντικές θρησκευτικές εορτές, γιατί και το Πάσχα να μην εορτάζεται μια συγκεκριμένη ημερομηνία σε ανάμνηση της Ανάστασης που συνέβη μία συγκεκριμένη ημέρα (την επομένη του εβραϊκού Πάσχα) ενός συγκεκριμένου έτους; Δογματικό θέμα δεν τίθεται, άρα;

Πηγές:

[1] <https://www.kathimerini.gr/life/science/956767/>

[2] <https://www.tovima.gr/2015/04/06/science/giati-orthodoxoi-katholikoi-giortazoun-ksexwrista-to-pasxa/>

Γιάννης Πλακιωτάκης: Έγινε ο μακροβιότερος Υπουργός Ναυτιλίας

Επιμέλεια:

Ρένα Κανιτάκη-Γιαννοπούλου

66 Ο Κρητικός πολιτικός συμπλήρωσε το Σάββατο 28 Ιανουαρίου 2023, τρία χρόνια, εννέα μήνες και 20 ημέρες ξεπερνώντας τον Σταύρο Σουμάκη.

Η πορεία του στο υπουργείο από την 9η Ιουλίου 2019

Ο μακροβιότερος υπουργός Ναυτιλίας είναι πλέον ο Γιάννης Πλακιωτάκης σε μία συνεχόμενη κυβερνητική θητεία, στην ιστορία του υπουργείου από στάσεως του με τον Α.Ν. 3268/44 το 1944 και εφ' εξής.

Ο Κρητικός πολιτικός συμπλήρωσε σήμερα Σάββατο 28 Ιανουαρίου 2023, τρία χρόνια, εννέα μήνες και 20 ημέρες. Ανέλαβε καθήκοντα στο υπουργείο Ναυτιλίας στις 9 Ιουλίου 2019. Ξεπέρασε τον Σταύρο Σουμάκη, υπουργό επί κυβερνήσεως Κώστα Σημίτη (3 χρόνια-6 μήνες-19 ημέρες), 3ος ο Μανώλης Κεφαλογιάννης (3ε-6μ-7η), 4ος ο Γ. Ανδριανόπουλος (3ε-4μ-3η), 5ος ο Αλέξανδρος Παπαδόγγονας (3ε-0μ-7η).

Ο εκ Κρήτης ορμώμενος πολιτικός στα σχεδόν τέσσερα χρόνια παρουσίας του στην Ακτή Βασιλειάδη δρομολόγησε εξελίξεις σε πολλά μέτωπα όπως στην ποντοπόρο ναυτιλία, στην ακτοπλοία, στη ναυτική εκπαίδευση, στο yachting, στον ψηφιακό μετασχηματισμό, σε θέματα νησιωτικής πολιτικής κ.α.

ΜΗΝΑΣ ΤΣΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 28-02-2023 από τον ιστότοπο του «NEW MONEY»

Ο Υπουργός δήλωσε σχετικά:

Είναι τιμή μου που υπηρέτησα και υπηρετώ το Υπουργείο Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής, ένα χαρτοφυλάκιο με ιδιαίτερη σημασία για τη χώρα μας. Ένα χαρτοφυλάκιο "ελληνικό", αλλά -χάρη σε αυτή την κυβέρνηση- και νησιωτικό. Μέλημά μου είναι να ολοκληρώσω αυτή τη θητεία έχοντας παραδώσει όσο το δυνατό μεγαλύτερο και ποιοτικότερο έργο, για τη ναυτιλία μας, τα νησιά μας, την Ελλάδα.

Είναι και τιμή του νομού μας, τον οποίο εκπροσωπεί ως Βουλευτής ο Υπουργός κ. Γιάννης Πλακιωτάκης, το ότι βρίσκεται με μεγάλη επιτυχία στο τιμόνι του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, ειδικά την τρέχουσα περίοδο όπου το Αιγαίο παίζει κομβικό ρόλο στις εξελίξεις στην Ελλάδα.

Οι ξερολιθιές του Μεραμπέλλου

Ανεβαίνοντας προς το Καστέλι και τη Φουρνή πάντα με εντυπωσιάζουν οι εγκαταλειμμένες ξερολιθιές (τράφοι), που δημιουργούν τις πεζούλες ή αναβαθμίδες, αυτά τα πέτρινα τοιχία αντιστήριξης, που μοιάζουν με σκαλοπάτια και βοηθούν στις καλλιέργειες. Μνημεία αρχιτεκτονικής οριοθέτησης του χώρου, που δείχνουν ότι το άγριο ξερό τοπίο στο παρελθόν είχε περάσει μεγάλες δόξες. Εξίσου εντυπωσιακές είναι οι ξερολιθιές στα πλάγια της Ελούντας και στα πλάγια του Θύλακα. Να σημειώσουμε ότι η ξερολιθιά προστατεύεται από την Unesco ως μνημείο άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Φτιαγμένες από σκέτες πέτρες, οι ξερολιθιές προστατεύουν από τις πλημμύρες, αφού συγκρατούν τα νερά της βροχής και την κατολίσθηση του εδάφους, ενώ ενισχύουν τη βιοποικιλότητα, αφού ανάμεσα στις πέτρες ζουν συχνά ερπετά, αλλά και χοχλιοί. Πολύ μου άρεσε η λέξη που χρησιμοποιούν στη γειτονική Κάσο, όπου για τις ξερολιθιές χρησιμοποιούν τη λέξη βαστάους (βαστάνε το έδαφος).

Ο Μιχάλης Κασσωτάκης αναφέρει ότι η χρήση της ξερολιθιάς στο Λασιθί ως μέσο στήριξης επικλινών εδαφών, αλλά και των πολυάριθμων πηγαδιών που υπήρχαν στον κάμπο ήταν συχνότατη, ιδιαίτερα πριν από την ευρεία διάδοση του τσιμέντου. Ο Μανώλης Πιτυκάκης αναφέρει ότι η ξερολιθιά δεν χιτίζεται κάθετα προς το έδαφος, αλλά με ανάλογη κλίση εκ των κάτω προς τα άνω.

Στους δύσκολους καιρούς της Κρήτης, οι κατακτητές της κατείχαν τα εύφορα και εύκολα προσβάσιμα επίπεδα χωράφια και οι ντόπιοι τα κακοτράχαλα, που έπρεπε να διαμορφώσουν κατάλληλα, αν ήθελαν να κάνουν οπουδήποτε καλλιέργεια. Στις μέρες μας, σχεδόν όλα αυτά τα δύσκολα σημεία γης έχουν εγκαταλειφθεί καθώς έχει αλλάξει και ο τρόπος ζωής μας. Όπου δεν πάει μαζί, δύσκολα κάνουμε χωράφι.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΚΛΩΝΤΖΑΣ Εφημερίδα ΑΝΑΤΟΛΗ 08-03-2023

Επιμέλεια Μαρία Τουτουδάκη-Ντούζου

Εδώ Φουρνή...

ΣΥΝΕΧΕΙΑ από την 1η σελ.

τική αναμνηστική πλακέτα ευχαριστώντας την για τις ανεκτίμητες ηθικές και υλικές προσφορές της στον Σύλλογό μας και την κοινωνική της δράση. Η κ. Γαλάτεια πήρε στη συνέχεια τον λόγο και ευχαρίστησε τον Σύλλογο αναφέροντας την αγάπη της για τον τόπο καταγωγής της και την αγάπη της για τα παιδιά.

Ακολούθησε το μοίρασμα των δώρων στα παιδιά από τον Αη Βασίλη. Τα δώρα, όπως κάθε χρόνο, είναι προσφορά της Γαλάτειας Χατζηγιάνη.

Η εκδήλωση έκλεισε με το μοίρασμα της βασιλόπιτας και το κέρασμα των γλυκών και των ποτών που υπήρχαν άφθονα στα τραπέζια. Ήταν μια εκδήλωση που γέμισε χαρά μικρούς και μεγάλους. Όλοι έφευγαν με την ευχή το νέο έτος 2023 να είναι ευτυχισμένο και δημιουργικό.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΦΟΥΡΝΗΣ

Ο Σύλλογος οργάνωσε αποκριάτικη γιορτή για τα παιδιά. Σε μια γιορταστική, παιδική, αποκριάτικη ατμόσφαιρα πραγματοποιήθηκε αποκριάτικη εκδήλωση για τα παιδιά της Φουρνής. Το απόγευμα του Σαββάτου 18 Φεβρουαρίου ο Πολιτιστικός Σύλλογος της Φουρνής με τη συνεργασία της εκπαιδευτικού κ. Γεωργίας Χειρόρακη, οργάνωσε αποκριάτικη γιορτή για τα παιδιά. Την προγραμματισμένη ώρα μαζεύτηκαν στην αίθουσα του Σχολείου τα παιδιά, με όσους γονείς τα συνόδευαν, για την πραγματοποίηση της γιορτής.

Η αίθουσα γέμισε σε λίγη ώρα και οι φωνές, οι χοροί, τα τραγούδια και οι αποκριάτικες φορεσιές πλημμύρισαν την αίθουσα. Το κέφι, τα πειράγματα, τα παιχνίδια, με την καθοδήγηση της κ. Γεωργίας, που μετέδιδε συνεχώς την ζωντανία και το κέφι, επικράτησαν σε όλη τη διάρκεια της εκδήλωσης. Εν τω μεταξύ ένας πλούσιος μπουφές με μεζεδάκια και πολλές λιχουδιές, που είχε ετοιμάσει ο Σύλλογος, συμπλήρωνε την ευχάριστη ορταστική ατμόσφαιρα. Οι χοροί, τα τραγούδια και η διασκέδαση κράτησαν μέχρι αργά τις νυχτερινές ώρες. Ήταν μια ωραία εκδήλωση που πολύ την χάρηκαν τα παιδιά και αξίζουν συγχαρητήρια στους διοργανωτές.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ

Με την συμμετοχή πλήθους κόσμου και την πρόπουσα εθνική και θρησκευτική λαμπρότητα γιορτάστηκε και φέτος στο χωριό μας η διπλή γιορτή της 25ης Μαρτίου.

Εθνικής και θρησκευτικής. Γιορτάζουμε τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου, το μήνυμα της απελευθέρωσης του ανθρώπου από τα δεσμά της αμαρτίας και παράλληλα τιμούμε την ημέρα της έναρξης του μεγάλου ηρωικού εθνοαπελευθερωτικού αγώνα των προγόνων μας για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού. Ο καιρός ήταν καλός, με το κρύο βοριάδακι να δροσίζει την ατμόσφαιρα, και έτσι πάρα πολλοί ήταν αυτοί που ανηφόρισαν τον ομώνυμο λόφο της εκκλησίας της Ευαγγελίστριας, για να τιμή-

σουν την διπλή γιορτή. Με ευλάβεια και κατανύξη ο κόσμος παρακολούθησε την θεία λειτουργία η οποία τελέστηκε από τον ιερέα του χωριού μας π. Ιωάννη Ριέρα και τους καλλίφωνους ψάλτες μας. Στο τέλος της λειτουργίας εψάλη δοξολογία για την επέτειο της Εθνικής Εορτής, έγινε περιφορά της εικονάς γύρω από την εκκλησία και ευλόγηση των άρτων.

Μετά το τέλος της τελετής ο Σύλλογος κάλεσε όλους τους παρευρισκόμενους να περάσουν στην ανακαινισμένη αίθουσα για καφέ και μια μικρή δεξίωση με πλούσια νησιώτικα εδέσματα και ψαρικά λόγω της ψαροφαιάς της ημέρας.

Λίγο πριν το μεσημέρι, όταν οι περισσότεροι είχαν επιστρέψει από την εκκλησία, πραγματοποιήθηκε επιμνημόσυνη δέηση στο μνημείο των πεσόντων στον περίβολο της Αγίας Τριάδας. Ψάλλθηκε ο Εθνικός Ύμνος και έγινε κατάθεση στεφάνων από την πρόεδρο της κοινότητας κ. Άννα Τσαγκαράκη και τον πρόεδρο του τοπικού Συλλόγου κ. Νικόλαο Φουντουλάκη.

Ο ΚΑΙΡΟΣ

Τελικά σε μια άνυδρη χρονιά εξελίχθηκε και φέτος η χειμερινή περίοδος στην περιοχή μας. Οι πολύ λίγες βροχοπτώσεις και οι υψηλές θερμοκρασίες ήταν το κύριο χαρακτηριστικό των καιρικών συνθηκών που επικράτησαν κατά την φετινή χειμερινή περίοδο. Έτσι, οι καιρικές αυτές συνθήκες έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στην εξέλιξη των καλλιεργειών και στο φυσικό περιβάλλον. Η φύση αρχίζει να υποφέρει και η βλάστηση δυσανασχετεί και αρχίζει να υποχωρεί κλονιζόμενη από την έλλειψη του νερού. Τα δένδρα και κυρίως τα ελαιόδεντρα, που είναι και η κύρια καλλιέργεια της περιοχής μας, κλονίζονται και αυτά και η καινούργια βλάστηση περιορίζεται, με επιπτώσεις στην καρποφορία της επόμενης χρονιάς.

Επακόλουθο της λειψυδρίας είναι και το ότι οι στέρνες και τα πηγάδια του χωριού μας έχουν βάλει πολύ λίγο νερό και υπάρχει προβληματισμός για το πόσιμο των καλοκαιρινών οικογενειακών λαχανόκηπων και των ζώων των ποιμενικών εκμεταλλεύσεων. Το φαινόμενο αυτό της λειψυδρίας παρατηρείται σε ολόκληρη την Κρήτη. Συνέπεια των παραπάνω είναι να έχουμε μικρή αναπλήρωση των υδατικών πόρων τόσο στα υπόγεια όσο και στα επιφανειακά νερά. Οι εισροές στα φράγματα και στις λιμνοδεξαμενές είναι πολύ λίγες και η αναπλήρωση των υπόγειων υδροφόρων πολύ μικρή. Επακόλουθο όλων αυτών είναι να υπάρξει μια επαγρύπνηση και παρακολούθηση των διαφόρων υπηρεσιών και φορέων με προτάσεις και λήψη μέτρων για την ορθολογική χρήση του νερού.

ΕΛΑΙΟΚΟΜΙΚΑ

Σε μια μέτρια ελαιοκομική χρονιά εξελίχθηκε και φέτος η ελαιοπαραγωγική χρονιά στην περιοχή μας. Ενώ στην αρχή φαινόταν ότι θα έχουμε μια πολύ καλή χρονιά, τελικά εξελίχθηκε σε μια μέτρια παραγωγής χρονιά, λόγω κυρίως φυτοπαθολογικών αιτιών. Η ελαιοσυγκομιδή άρχισε πολύ νωρίς, αρχές Νοεμβρίου και συνεχίστηκε μέχρι αρχές Φεβρουαρίου. Το μεγάλο πρόβλημα και για την περιοχή μας είναι η έλλειψη εργατικών χεριών για την συγκομιδή. Έτσι τα υψηλά ημερομίσθια για τους εργάτες, καθιστούν ασύμφορη την καλλιέργεια της ελιάς.

Παλαιότερα που η συγκομιδή γινόταν από τους ιδιοκτήτες, τους ίδιους τους παραγωγούς, το λάδι ήταν ένα καλό εισόδημα και με το αμύγδαλο ήταν τα κύρια εισοδήματά τους, για να ανταπεξέλθουν τα έξοδα της ζωής τους. Ευτυχώς για φέτος η τιμή του λαδιού είναι ικανοποιητική και οι αποδόσεις σε λάδι από τον ελαιόκαρπο πολύ καλές και έτσι αρχίζει να έχει ενδιαφέρον η ενασχόληση με την καλλιέργεια της ελιάς. Το ελαιουργείο του Συνεταιρισμού του χωριού μας δούλεψε και φέτος με εντατικούς ρυθμούς, αν και περίμενε περισσότερη ανταπόκριση και συμμετοχή από τους παραγωγούς της περιοχής μας.

ΕΥΧΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ

Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Πολιτιστικού Συλλόγου του χωριού μας «Η Ευαγγελίστρια» εύχονται σε όλους τους Φουρνιώτες ΚΑΛΗ ΑΝΑΤΑΣΗ και ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ